

ДЕРЖАВНА НАУКОВА УСТАНОВА «НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ЦЕНТР
ПРОФІЛАКТИЧНОЇ ТА КЛІНІЧНОЇ МЕДИЦИНИ»
ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ СПРАВАМИ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

**з виявлення об'єктів інтелектуальної власності,
що виникають в процесі наукової та науково-практичної
діяльності наукових закладів охорони здоров'я**

<https://doi.org/10.31612/guidelines-2022-1>

Київ – 2019

УДК (001.32:61-047.37):347.77.25](072)

M54

<https://doi.org/10.31612/guidelines-2022-1>

Методичні рекомендації з виявлення об'єктів інтелектуальної власності, що виникають в процесі наукової та науково-практичної діяльності наукових закладів охорони здоров'я / Уклад. Дмитришин В.С.; ДНУ «Науково-практичний центр профілактичної та клінічної медицини» ДУС. – К., 2020. – 67 с.

Схвалено Науково-методичною радою ДНУ «Науково-практичний центр профілактичної та клінічної медицини» БУС
Протокол №5 від 22 жовтня 2020 р.

Укладач:

Дмитришин Володимир Степанович,

к.ю.н., доцент кафедри інтелектуальної власності (044) 454-79-55

Рецензенти:

Директор з питань права та адміністрування державних реєстрів Державного підприємства «Український інститут інтелектуальної власності (Укрпатент), Доктор юридичних наук, Потоцький М.Ю.

Професор кафедри інформаційного права і права інтелектуальної власності Національного технічного університету «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського», Лауреат державної премії України в галузі науки і техніки, Доктор технічних наук, професор Цибульов П.М.

Методичні рекомендації призначені для використання співробітниками наукових і практичних підрозділів наукових закладів охорони здоров'я та їх керівниками, з метою визначення наявності в наукових результатах, нових знаннях та інформації, виробленими в процесі діяльності цих підрозділів об'єктів, які можуть отримати захист в якості об'єктів права інтелектуальної власності. Результатом застосування методичних рекомендацій може бути прийняття управлінського рішення про надання науковому результату, знанням, інформації форми об'єкта інтелектуальної власності з подальшою постановкою цього об'єкта на бухгалтерський облік медичного закладу та отримання економічного результату від його реалізації або впровадження.

© Дмитришин В.С.; ДНУ «Науково-практичний центр профілактичної та клінічної медицини» ДУС

З М І С Т

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	4
2. ОБ'ЄКТИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ, ЩО МОЖУТЬ ВИНИКАТИ У ПРОЦЕСІ НАУКОВОЇ ТА НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАУКОВИХ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	6
2.1. Об'єкти авторського права:	7
2.2. Наукове відкриття.....	14
2.3. Винахід (корисна модель).....	15
2.4. Промисловий зразок.....	16
2.5. Комерційна таємниця та ноу-хау.....	18
2.6. Раціоналізаторська пропозиція.....	19
3. ВИЯВЛЕННЯ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ.....	20
3.1. Виявлення об'єктів авторського права.....	20
3.2. Виявлення винаходів (корисних моделей).....	25
3.4. Виявлення раціоналізаторських пропозицій.....	52
3.5. Виявлення комерційної таємниці та ноу-хау.....	57
4. ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	63
Перелік нормативно-правових актів та інших документів, використаних під час підготовки Методичних рекомендацій.....	64

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Методичні рекомендації з виявлення об'єктів інтелектуальної власності, що виникають в процесі наукової та науково-практичної діяльності наукових закладів охорони здоров'я (далі - Методичні рекомендації) призначені для використання співробітниками наукових і практичних підрозділів наукових закладів охорони здоров'я та їх керівниками, з метою визначення наявності в наукових результатах, нових знаннях та інформації, виробленими в процесі діяльності цих підрозділів об'єктів, які можуть отримати захист в якості об'єктів права інтелектуальної власності.

Результатом застосування методичних рекомендацій може бути прийняття управлінського рішення про надання науковому результату, знанням, інформації форми об'єкта інтелектуальної власності з подальшою постановкою цього об'єкта на бухгалтерський облік медичного закладу та отримання економічного результату від його реалізації або впровадження.

2. У цій сфері діють, зокрема, такі нормативно-правові акти:

- Конституція України;
- Цивільний кодекс України;
- Закони України «Основи законодавства України про охорону здоров'я», «Про авторське право і суміжні права», «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», «Про охорону прав на промислові зразки», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій»;
- постанови Кабінету Міністрів України від 18.01.2003 р. N 72 «Про затвердження мінімальних ставок винагороди (роялті) за використання об'єктів авторського права і суміжних прав», від 04.06.2008 р. № 520 «Про

затвердження мінімальних ставок винагороди авторам технологій і особам, які здійснюють їх трансфер», від 22.04.2013 р.;

- нормативні акти Національної академії наук України та галузевих академій наук, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства освіти і науки України та інших центральних органів виконавчої влади.

Терміни у цих Методичних рекомендаціях використовуються відповідно до зазначених актів. Крім того, у цих Методичних рекомендаціях використовуються такі терміни:

договір з працівником – договір з працівником щодо службових об'єктів права інтелектуальної власності та виплати винагороди за їх використання та розпорядження майновими правами на такі об'єкти;

службове доручення – надане працівнику в письмовій формі завдання, яке має безпосереднє відношення до статутної діяльності наукової медичної установи (далі – Установи), і виконання якого може привести до створення службових об'єктів права інтелектуальної власності;

працівник – особа, що працює в Установі за трудовим договором (контрактом) або виконує службове доручення за цивільно-правовою угодою;

службовий об'єкт права інтелектуальної власності – об'єкт права інтелектуальної власності, що створюється працівником у зв'язку з виконанням трудового договору (виконанням службових обов'язків чи доручень Установи). Службові об'єкти створюються працівниками з використанням досвіду, виробничих знань, обладнання та секретів виробництва (комерційної таємниці) Установи під час перебування працівника з Установою в трудових відносинах;

службові обов'язки – зафіксовані в трудових договорах (контрактах), посадових інструкціях функціональні обов'язки працівника, що передбачають виконання робіт чи надання медичних послуг, які можуть привести до створення об'єкта інтелектуальної власності, обов'язки працівника з виконання державної тематики, програмно-цільової та конкурсної наукової

тематики, відомчої тематики, пошукової та договірної тематики відповідно до перспективних та щорічних планів наукових досліджень, робочих планів з виконання теми наукових досліджень Установи;

творець (творці), автор (автори) об'єкту права інтелектуальної власності – фізична особа (особи), творчою працею якого (яких) створено об'єкт права інтелектуальної власності.

Укрпатент – уповноважений заклад, що здійснює експертизу заявок на об'єкти промислової власності стосовно їх відповідності умовам надання правової охорони в якості об'єктів інтелектуальної власності; (Державне підприємство «Український інститут інтелектуальної власності»)

2. ОБ'ЄКТИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ, ЩО МОЖУТЬ ВИНИКАТИ У ПРОЦЕСІ НАУКОВОЇ ТА НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАУКОВИХ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

В процесі наукової та науково-практичної діяльності наукових закладів охорони здоров'я можуть створюватись наступні об'єкти права інтелектуальної власності:

об'єкти авторського права (літературні та художні твори; комп'ютерні програми; компіляції даних (бази даних), якщо вони за добором або упорядкуванням їх складових частин є результатом інтелектуальної діяльності, та інші твори);

наукові відкриття;

винаходи, корисні моделі, промислові зразки;

раціоналізаторські пропозиції;

комерційні таємниці та ноу-хау.

Результати завершених науково-дослідних, пошукових, дослідно-конструкторських, дослідно-технологічних робіт, комплекти конструкторської і технологічної документації тощо розглядаються як об'єкти

авторського права.

Об'єкти права інтелектуальної власності, що виникають в науковій та науково-практичній діяльності наукових закладів охорони здоров'я, характеризуються наступними ознаками:

2.1. Об'єкти авторського права:

2.1.1. Письмові твори.

Твори визнаються об'єктами авторського права, якщо вони виражені в об'єктивній формі та мають творчий характер. Під твором розуміють сукупність ідей, думок, міркувань, образів, наукових положень, оцінок, висновків, пропозицій тощо, які виникли в процесі творчої діяльності автора і знайшли свої відображення у певній об'єктивній формі.

Термін "літературні та художні твори" охоплює всі твори в галузі літератури, науки і мистецтва, яким би способом і в якій би формі вони не були виражені. До них відносяться: книги, брошури та інші письмові твори, лекції, звертання, проповіді та інші твори подібного роду; кінематографічні твори, до яких прирівнюються твори, виражені способом, аналогічним кінематографії; малюнки, твори живопису, графіки і літографії; фотографічні твори, до яких прирівнюються твори, виражені способом, аналогічним фотографії; ілюстрації, плани, ескізи і пластичні твори, що відносяться до науки.

Частина твору, яка може використовуватися самостійно, у тому числі й оригінальна назва твору, розглядається як твір і охороняється відповідно, як самостійний твір.

Авторське право поширюється на твори науки, літератури, мистецтва незалежно від форми, призначення, цінності твору та способу його відтворення.

Авторським правом можуть охоронятися літературні твори, що виражені у письмовій формі (писемні твори), а також обнародовані за допомогою усного мовлення (усні твори). До писемних творів відносяться

різноманітні види творів, які виражені (зафіксовані) у письмовій формі. До усних творів відносяться виступи, лекції, промови, проповіді. Проте наведений перелік є невичерпаним.

Наукові письмові твори бувають наступних видів:

Монографія – наукове книжне видання повного дослідження однієї проблеми або теми, що належить одному чи декільком авторам (співавторам).

Дисертація – це наукова праця, що підготовлена для прилюдного захисту на здобуття вченого ступеня.

Звіт (науковий або технічний) – видання (документ), у якому викладено результати досліджень роботи Установи (або окремої особи) за певний проміжок часу.

Стаття – твір, що детально висвітлює певну тему, питання, містить елементи їх аналізу та призначений для періодичного видання або неперіодичного збірника як складова частина його основного тексту.

Стаття характеризується добром різноманітних фактів, змістовним аналізом матеріалу, високим рівнем аргументації, чіткою постановкою суспільно-важливих питань. Для статті характерними є: вагомість узагальнень, виразна ідейність, публіцистична довершеність, послідовність викладу матеріалу, переконливість суджень, концептуальність підходу в розгортанні розповіді.

Підручник – учбове видання, яке містить систематичний виклад навчальної дисципліни або її частини, розділу, відповідно до навчальної програми.

Посібник – видання, призначене сприяти практичному виконанню виробничих або аналогічних процесів та операцій чи допомагати вивченню навчальної дисципліни.

Лекція – виступ на певну тему з метою навчання, інформування з питань громадського, державного життя, розвитку літератури, науки, мистецтва.

Конспект – короткий виклад, запис змісту якогось твору, доповіді. Конспект є особливим видом вторинного тексту, в основу якого покладено

аналітико-синтетичну переробку інформації, що міститься у вихідному тексті. За кількістю опрацьованих джерел конспект може бути монографічним або зведеним (оглядовим).

Автореферат дисертації – наукове видання у вигляді брошури, що містить складений автором реферат проведеного ним дослідження (дисертації), яке подається на здобуття вченого ступеня.

Анотація – коротка характеристика видання з точки зору змісту, цільового і читачього призначення, форми та інших особливостей; надає інформацію про автора. Анотації розміщують у книгах, брошурах, анотованих тематичних планах випуску видань, рекламних матеріалах, бібліографічних посібниках.

Реферат – короткий виклад змісту твору або видання (його частини) з основними фактичними відомостями та висновками. Реферат відображає основну інформацію, що міститься у першоджерелі. Він має бути інформативним, вирізнятися повнотою викладу, об'єктивно передавати зміст первинного тексту. Реферат може бути репродуктивним (відтворювати зміст первинного тексту) і продуктивним (містить критичне або творче осмислення реферованого джерела).

Тези доповідей – науковий неперіодичний збірник, що містить опубліковані до початку конференції (симпозіуму, з'їзду) матеріали – тези доповідей, повідомлення тощо, їх анотації або реферати.

Довідник – своєрідний каталог, що містить підбір класифікованих предметів або осіб і подає інформацію про певні деталі стосовно них.

Енциклопедія – це навчальний або навчально-популярний довідковий твір, що містить систематизований звід знань, інформацію розміщено в алфавітному порядку або за систематичним принципом (за галузями знань). Існують універсальні, галузеві, національні та регіональні енциклопедії.

Каталог – нормативно-виробниче видання і/або рекламне видання, що містить систематизований перелік наявних предметів; список, перелік книжок, рукописів, і т. ін., складений у певному порядку, щоб полегшити їх пошук;

реєстр.

Збірник – видання, яке охоплює ряд творів одного (авторський збірник) або кількох (колективний збірник) авторів.

Словник (тлумачний словник) – це сукупність слів певної мови (або певної галузі знань), зібраних за певними ознаками і, як правило, впорядкованих за алфавітом. Розрізняють лінгвістичні, предметні, енциклопедичні та інші словники.

Нарис – оповідний художньо-публіцистичний твір, у якому зображено дійсні факти, події та конкретних людей. Специфічним різновидом нарису є наукова праця з певної проблеми, здебільшого гуманітарного характеру, до якої входять дослідження з ряду взаємопов'язаних питань.

Есе – прозовий твір невеликий за обсягом і вільний за композицією. Есе висловлює індивідуальні враження та міркування автора з конкретного приводу чи предмету і не претендує на вичерпне або визначальне трактування теми. Есе межує, з одного боку, з науковою статтею і літературним нарисом, з іншого – з філософським трактатом.

Документи особистого характеру - листи, щоденники та особисті нотатки. Ці документи розглядаються як твори, що охороняються авторським правом. У зв'язку з цим право на листи, щоденники, особисті замітки належить їх автору. Власником листа, телеграми або іншого повідомлення є особа, якій вони адресовані.

Інтерв'ю – зустріч, у процесі якої репортер або коментатор отримує від співрозмовника інформацію для опублікування. Купюри і монтаж дозволяються лише за згодою особи, яка дає інтерв'ю, і за умови, що вони не спотворюють висловлюваних думок. Інтерв'ю набуває охорони авторським правом, якщо воно є оригінальним за формою і має свій індивідуальний стиль.

Дискусія – обговорення проблеми у формі живої бесіди. Творчий характер цього твору полягає в організації подачі матеріалу, ініціативі та визначенні замислу дискусії, наданні їй оригінальної форми. Автором дискусії визнається фахівець, який її організував і належним чином оформив. Але не

винятком є випадки, коли дискусія є видом співавторства організатора з учасниками дискусії, якщо внесок останніх носить творчий характер[12].

Літературний твір визнається об'єктом авторського права, якщо він відповідає визначеним законодавством умовам, а саме: твір виражений в об'єктивній формі та є результатом творчої праці його автора.

Творча діяльність характеризується свідомою інтелектуальною працею автора і, як наслідок, – неповторністю, унікальністю створюваного твору. Отже, будь-який результат творчої праці повинен мати певний ступінь індивідуальності, який часто визначають як оригінальність.

Частина твору, яка може використовуватися самостійно, у тому числі й оригінальна назва твору, розглядається як твір і охороняється відповідно до законодавства [4].

Частина твору, створеного у співавторстві, визнається такою, що має самостійне значення, якщо вона може бути використана незалежно від інших частин цього твору. При цьому кожен із співавторів зберігає своє авторське право на створену ним частину твору, яка має самостійне значення.

Якщо твір містить лише одну оригінальну частину, то саме на неї буде поширюватися охорона авторським правом. Усі інші частини твору законодавець дає можливість використовувати вільно.

Згідно законодавства похідні твори також є об'єктами авторського права. Похідний твір - твір, що є творчою переробкою іншого існуючого твору без завдання шкоди його охороні чи його творчим перекладом на іншу мову.

Основні види похідних творів:

Адаптація (adaptation) – використання чужого твору для створення нового, творчо самостійного. При цьому твір іншого автора є своєрідним «фундаментом» для нового твору.

Переклад (translation) – вираження форми письмових або усних творів мовою, яка відрізняється від мови оригіналу. Переклад повинен передавати

твір у достовірному і неспотвореному вигляді як щодо його змісту, так і щодо його стилю.

До складених творів відносять збірники, енциклопедії, збірники звичайних даних, включаючи бази даних, інші твори за умови, що вони є результатом творчої праці з добору, координації або упорядкування змісту без заподіяння шкоди охороні творів, що входять до них.

Складені твори визнаються об'єктом авторського права як результат творчого об'єднання в єдине ціле творів, автором яких не є укладач. Збірники являють собою твори, що укладаються з декількох творів або їх окремих частин. Укладач користується авторським правом на збірник і так само, як при перекладі або обробці, повинен враховувати авторські права на використання твору або його частини, увійшли до збірника. Передбачається, що у разі укладання збірника з різних частин повинен з'явитися самостійний літературний або художній твір. Це означає, що укладання повинне відрізнятися індивідуальністю і здійснюватися за певним планом або задумом.

Авторові збірника та інших складених творів (упорядникові) належить авторське право на здійснені ним підбір і розташування творів та (або) інших даних, що є результатом творчої праці (упорядкування).

Упорядник збірника користується авторським правом за умови дотримання ним прав авторів кожного з творів, включених до складеного твору.

2.1.2. Комп'ютерні програми.

Комп'ютерна програма - це набір інструкцій у вигляді слів, цифр, кодів, схем, символів чи у будь-якому іншому вигляді, виражених у формі, придатній для зчитування комп'ютером, які приводять його у дію для досягнення певної мети або результату (це поняття охоплює як операційну систему, так і прикладну програму, виражені у вихідному або об'єктному кодах);

Комп'ютерні програми охороняються як літературні твори. Така охорона поширюється на комп'ютерні програми незалежно від способу, мови

програмування чи форми їх вираження.

2.1.3. Електронна (цифрова) інформація

Електронна (цифрова) інформація - це аудіовізуальні твори, комп'ютерні програми, фонограми, відеограми, програми (передачі), що знаходяться в електронній (цифровій) формі, придатній для зчитування і відтворення комп'ютером, які можуть існувати і (або) зберігатися у вигляді одного або декількох файлів (частин файлів), записів у базі даних на зберігаючих пристроях комп'ютерів, серверів тощо у мережі Інтернет, а також програми (передачі) організацій мовлення, що ретранслюються з використанням мережі Інтернет;

2.1.4. Компіляції (базы) даних

База даних (компіляція даних) - сукупність творів, даних або будь-якої іншої незалежної інформації у довільній формі, в тому числі - електронній, підбір і розташування складових частин якої та її упорядкування є результатом творчої праці, і складові частини якої є доступними індивідуально і можуть бути знайдені за допомогою спеціальної пошукової системи на основі електронних засобів (комп'ютера) чи інших засобів.

Компіляції даних (базы даних) або іншого матеріалу охороняються як такі. Ця охорона не поширюється на дані або матеріал як такі та не зачіпає авторське право на дані або матеріал, що є складовими компіляції. Тобто, охороні в якості об'єкта права інтелектуальної власності підлягають не самі дані, зазначені в базі даних, а лише творчий, оригінальний спосіб, форма розміщення цих даних, спосіб побудови цієї бази.

2.1.5. Веб-сайт

Веб-сайт - сукупність даних, електронної (цифрової) інформації, інших об'єктів авторського права і (або) суміжних прав тощо, пов'язаних між собою і структурованих у межах адреси веб-сайту і (або) облікового запису власника цього веб-сайту, доступ до яких здійснюється через адресу мережі Інтернет, що може складатися з доменного імені, записів про каталоги або виклики і (або) числової адреси за Інтернет-протоколом.

Власником веб-сайту є особа, яка є володільцем облікового запису та встановлює порядок і умови використання веб-сайту. За відсутності доказів іншого власником веб-сайту вважається реєстрант відповідного доменного імені, за яким здійснюється доступ до веб-сайту, і (або) отримувач послуг хостингу.

2.1.6. Веб-сторінка

Веб-сторінка - складова частина веб-сайту, що може містити дані, електронну (цифрову) інформацію, інші об'єкти авторського права і (або) суміжних прав тощо;

Власником веб-сторінки вважається особа, яка є володільцем облікового запису, що використовується для розміщення веб-сторінки на веб-сайті, та яка управляє і (або) розміщує електронну (цифрову) інформацію в межах такої веб-сторінки. Власник веб-сайту не є власником веб-сторінки, якщо останній володіє обліковим записом, що дозволяє йому самостійно, незалежно від власника веб-сайту, розміщувати інформацію на веб-сторінці та управляти нею [4].

2.2. Наукове відкриття

Науковим відкриттям є встановлення невідомих раніше, але об'єктивно існуючих закономірностей, властивостей та явищ матеріального світу, які вносять докорінні зміни у рівень наукового пізнання.

За своїми ознаками наукове відкриття:

- 1) є окремим та самостійним об'єктом права інтелектуальної власності;
- 2) об'єктивно існує в природі, людиною не створюється, а лише нею пізнається;
- 3) здійснює істотні зрушення науково-технічного прогресу, розвитку людства в цілому;
- 4) є теоретичною передумовою та можливістю для створення певного винаходу чи іншого об'єкта промислової власності.

Об'єктом наукового відкриття є:

1. Закономірність матеріального світу, тобто невідомий раніше, але об'єктивно існуючий і такий, що вносить докорінні зміни в рівень пізнання, істотний і стійкий зв'язок між явищами або властивостями матеріального світу;

2. Властивість матеріального світу, тобто невідома раніше об'єктивно існуюча якісна сторона об'єкта матеріального світу (необхідно встановити існуючу незалежно від волі і свідомості людини невідому раніше якісну визначеність об'єкта стосовно до інших об'єктів, з якими він вступає у взаємодію);

3. Явище матеріального світу, тобто невідома раніше об'єктивно існуюча і така, що вносить докорінні зміни в рівень пізнання, форма прояву сутності об'єкта матеріального світу (причому явище і сутність перебувають в органічній єдності).

Змістом наукового відкриття є встановлення певних наукових фактів, які необхідно не лише констатувати, але й довести, пояснити [1].

2.3. Винахід (корисна модель)

Винахід (корисна модель) - результат інтелектуальної діяльності людини в будь-якій сфері технології;

Об'єктом винаходу (корисної моделі), може бути:

- продукт (пристрій, речовина, штам мікроорганізму, культура клітин рослини і тварини тощо);
- процес (спосіб), а також нове застосування відомого продукту чи процесу.

Винахід вважається придатним для набуття права інтелектуальної власності на нього, якщо він відповідає таким критеріям:

- є новим;

- має винахідницький рівень;
- придатний для промислового використання.

Корисна модель вважається придатною для набуття права інтелектуальної власності на неї, якщо вона відповідає таким критеріям:

- є новою;
- є придатною для промислового використання.

Новизна. Винахід (корисна модель) визнається новим, якщо він не є частиною рівня техніки. Об'єкти, що є частиною рівня техніки, для визначення новизни винаходу повинні враховуватися лише окремо.

Рівень техніки. Включає всі відомості, які стали загальнодоступними у світі до дати подання заявки до Укрпатенту або, якщо заявлено пріоритет, до дати її пріоритету. Рівень техніки включає також міст будь-якої заявки на видачу в Україні патенту (у тому числі міжнародної заявки, в якій зазначена Україна) у тій редакції, в якій цю заявку було подано спочатку, за умови, що дата її подання (а якщо заявлено пріоритет, то дата пріоритету) передує даті подачі заявки до Укрпатенту, і що вона була опублікована на цю дату чи після цієї дати.

Винахідницький рівень. Винахід має винахідницький рівень, якщо для фахівця він не є очевидним, тобто не впливає явно із рівня техніки. При оцінці винахідницького рівня зміст заявок, зазначених у частині п'ятій цієї статті, до уваги не береться.

Промислова придатність. Винахід (корисна модель) визнається промислово придатним, якщо його може бути використано у промисловості або в іншій сфері діяльності [5].

2.4. Промисловий зразок.

Промисловий зразок - це результат творчої діяльності людини у галузі художнього конструювання (промисловий дизайн).

Об'єктом промислового зразка може бути форма, малюнок чи

розфарбування або їх поєднання, які визначають зовнішній вигляд промислового виробу і призначені для задоволення естетичних та ергономічних потреб.

Промисловий зразок відповідає умовам патентоспроможності, якщо він є новим, тобто, якщо сукупність його суттєвих ознак не стала загальнодоступною у світі до дати подання заявки до Укрпатенту або, якщо заявлено пріоритет, до дати її пріоритету.

Також, у процесі встановлення новизни промислового зразка береться до уваги зміст усіх раніше одержаних Укрпатентом заявок, за винятком тих, що на зазначену дату вважаються відкликаними, відкликані або за ними прийняті рішення про відмову у видачі патентів і вичерпані можливості оскарження таких рішень.

Необхідно враховувати, що на можливість визнання промислового зразка патентоспроможним не впливає розкриття інформації про нього автором або особою, яка одержала від автора прямо чи опосередковано таку інформацію протягом шести місяців до дати подання заявки до Укрпатенту або, якщо заявлено пріоритет, до дати її пріоритету.

Не можуть отримати правову охорону промислові зразки:

- що суперечить публічному порядку, принципам гуманності і моралі
- об'єкти архітектури (крім малих архітектурних форм), промислові, гідротехнічні та інші стаціонарні споруди;
- друкована продукція як така;
- об'єкти нестійкої форми з рідких, газоподібних, сипких або подібних до них речовин тощо.

Обсяг правової охорони, що надається промислового зразку, визначається сукупністю суттєвих ознак промислового зразка, представлених на зображенні (зображеннях) виробу, внесеному до Реєстру, і засвідчується патентом з наведеною у ньому копією внесеного до Реєстру зображення

виробу [6].

2.5. Комерційна таємниця та ноу-хау.

Комерційною таємницею є інформація, яка відповідає наступним критеріям:

1. Є секретною в тому розумінні, що вона в цілому чи в певній формі та сукупності її складових є невідомою для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якого вона належить;
2. Не є легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якого вона належить;
3. Має комерційну цінність;
4. Була предметом адекватних існуючим обставинам заходів щодо збереження її секретності, вжитих особою, яка законно контролює цю інформацію.

Комерційною таємницею можуть бути відомості технічного, організаційного, комерційного, виробничого та іншого характеру, за винятком тих, які відповідно до закону не можуть бути віднесені до комерційної таємниці.

Майнові права інтелектуальної власності на комерційну таємницю належать особі, яка правомірно визначила інформацію комерційною таємницею, та виникають з факту надання інформації, яка відповідає вищезазначеним критеріям матеріальної форми, прийняття рішення особою, яка її правомірно контролює про визначення інформації комерційною таємницею та здійснення заходів зі збереження її секретності [1].

При цьому необхідно враховувати, що строк чинності права інтелектуальної власності на комерційну таємницю обмежується строком існування сукупності ознак (критеріїв) комерційної таємниці, зазначених вище.

Ноу-хау – це технічна, організаційна або комерційна інформація, що отримана завдяки досвіду та випробуванням технології та її складових, яка: не

є загальновідомою чи легкодоступною на день укладення договору про трансфер технологій; є істотною, тобто важливою та корисною для виробництва продукції, технологічного процесу та/або надання послуг; є визначеною, тобто описаною достатньо вичерпно, щоб можливо було перевірити її відповідність критеріям не загальновідомості та істотності [3].

2.6. Раціоналізаторська пропозиція.

Раціоналізаторська пропозиція – об'єкт господарської діяльності у вигляді технологічних (технічних) рішень, а також відомості щодо організаційних рішень, які кваліфіковані як раціоналізаторські пропозиції.

Раціоналізаторською пропозицією є визнана юридичною особою пропозиція, яка містить технологічне (технічне) або організаційне рішення у будь-якій сфері її діяльності.

Об'єктом раціоналізаторської пропозиції може бути матеріальний об'єкт або процес.

Раціоналізаторська пропозиція може стосуватися будь-якої сфери суспільно корисної діяльності людини. Це може бути і організаційне рішення, у тому числі і вдосконалення способів ведення бізнесу, проведення рекламної кампанії, інші організаційні засоби.

Раціоналізація здійснюється шляхом раціональних пропозицій, кожна з яких спрямована на покращення конкретного об'єкта, інструмента, матеріалу, технології, організаційно - технічного чи організаційного стану.

Обсяг правової охорони раціоналізаторської пропозиції визначається її описом, а також кресленнями, якщо вони представлені. Раціоналізаторська пропозиція – це об'єкт права інтелектуальної власності, що має новизну в межах тієї юридичної особи, якій воно подано; є корисним, тобто цінним для підприємства; являє собою результат особистої творчості заявника [1].

Пропозиція, яка пропонується як раціоналізаторська, має бути новою для установи, якій вона подається. Новизна пропозиції обмежується лише установою, якій вона подається. Це означає, якщо дана пропозиція може бути

використана у кількох установах, де вона ще не відома, то в усіх цих установах вона має бути визнана раціоналізаторською.

Будь-яка пропозиція, що кваліфікується як раціоналізаторська, повинна задовольняти наступні вимоги:

1. Технологічне (технічне) або організаційне рішення задачі.
2. Корисність для тієї установи, куди вона подана.
3. Локальна (місцева) новизна.

3. ВИЯВЛЕННЯ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ.

3.1. Виявлення об'єктів авторського права.

3.1.1. Згідно чинного законодавства України, твори є об'єктами авторського права без виконання будь-яких формальностей щодо них та незалежно від їх завершеності, призначення, цінності тощо, а також способу чи форми їх вираження. Тобто, авторське право на твір виникає у автора (авторів) внаслідок самого факту його створення. Для виникнення і здійснення авторського права не вимагається реєстрація твору чи будь-яке інше спеціальне його оформлення, а також виконання будь-яких інших формальностей.

3.1.2. Первинним суб'єктом, якому належить авторське право, є автор твору, власне фізична особа (особи), творчою діяльністю яких створено об'єкт.

3.1.3. Авторське право виникає з моменту створення твору.

3.1.4. Авторське право на твір, створений у співавторстві, належить співавторам спільно, незалежно від того, становить такий твір одне нерозривне ціле чи складається з частин, кожна з яких може мати ще й самостійне значення. Частина твору, створеного у співавторстві, визнається такою, що має самостійне значення, якщо вона може бути використана незалежно від інших частин цього твору. Кожен із співавторів зберігає своє авторське право на створену ним частину твору, яка має самостійне значення.

Відносини між співавторами можуть бути визначені договором. У разі відсутності такого договору авторське право на твір здійснюється всіма співавторами спільно, що означає, що кожний з співавторів може використовувати твір самостійно, проте жоден зі співавторів не може розпоряджатись правами на твір, без згоди інших співавторів [4].

Право опублікування та іншого використання твору в цілому належить всім співавторам.

Якщо твір, створений у співавторстві, утворює одне нерозривне ціле, то жоден із співавторів не може без достатніх підстав відмовити іншим у дозволі на опублікування, інше використання або зміну твору.

Якщо твір, створений у співавторстві, складається з частин, кожна з яких має самостійне значення, то кожен із співавторів має право використовувати створену ним частину твору на власний розсуд, якщо інше не передбачено угодою між співавторами.

3.1.5. В процесі наукової та науково-практичної діяльності наукових закладів охорони здоров'я можуть виникати усі зазначені в п.2.1. статті 2 Методичних рекомендацій.

3.1.6. Автори (автори), які створили письмовий науковий літературний твір, комп'ютерну програму, компіляцію (базу даних) чи електронну цифрову інформацію, мають визначитись, до яких з об'єктів авторського права, передбачених п.2.1. статті 2 Методичних рекомендацій відноситься створений об'єкт.

У випадку, коли у автора (авторів) виникають складності з класифікацією такого об'єкту, він має звернутись до фахівця установи, до посадових обов'язків якого відноситься діяльність в сфері інтелектуальної власності.

3.1.7. Об'єкту має бути надана відповідна матеріальна форма та присвоєна назва, яка включає у себе вид об'єкту з зазначенням галузі творчої діяльності, та власне оригінальну назву об'єкта.

3.1.8. У авторів, з факту створення твору, виникають особисті немайнові

права автора на твір та майнові права інтелектуальної власності на твір.

3.1.8.1. Особистими немайновими правами інтелектуальної власності є:

- 1) право на визнання людини творцем (автором, виконавцем, винахідником тощо) об'єкта права інтелектуальної власності;
- 2) право перешкоджати будь-якому посяганням на право інтелектуальної власності, здатному завдати шкоди честі чи репутації творця об'єкта права інтелектуальної власності;
- 3) вимагати зазначення свого імені у зв'язку з використанням твору, якщо це практично можливо;
- 4) забороняти зазначення свого імені у зв'язку з використанням твору;
- 5) обирати псевдонім у зв'язку з використанням твору;
- 6) на недоторканність твору, тобто право протидіяти будь-якому перекрученню, спотворенню або іншій зміні твору чи будь-якому іншому посяганням на твір, що може зашкодити честі та репутації автора, а також супроводженню твору без його згоди ілюстраціями, передмовами, післямовами, коментарями тощо.

Особисті немайнові права автора нерозривно пов'язані з особою автора, та не можуть бути передані (відчужені) іншим особам. Особисті немайнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору, належать працівникові, який створив цей об'єкт.

3.1.8.2. Майновими правами інтелектуальної власності на твір є:

- 1) право на використання твору, тобто право на опублікування (випуск у світ); право на відтворення будь-яким способом та у будь-якій формі; право на переклад; право на переробку, адаптацію та інші подібні зміни; право на включення складовою частиною до збірників, баз даних, антологій, енциклопедій тощо; право на продаж, передання в найм (оренду) тощо; право на імпорт його примірників, примірників його перекладів, переробок тощо та інші дії, встановлені законом.
- 2) виключне право дозволяти використання твору;
- 3) право перешкоджати неправомірному використанню твору, в тому

числі забороняти таке використання;

3.1.9. Суб'єкт авторського права для засвідчення авторства (авторського права) на оприлюднений чи не оприлюднений твір, факту і дати опублікування твору чи договорів, які стосуються права автора на твір, у будь-який час протягом строку охорони авторського права може зареєструвати своє авторське право у відповідних державних реєстрах.

3.1.10. Майнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору, належать працівникові, який створив цей об'єкт, та юридичній особі, де або у якій він працює, спільно, якщо інше не встановлено договором. «Спільно» означає, що кожний зі співвласників може використовувати твір самостійно, проте жоден зі співвласників не може розпоряджатись правами на твір (передавати права, надавати ліцензії), без згоди інших співвласників.

3.1.11. У випадку, якщо з працівником не укладено договору про розподіл майнових прав інтелектуальної власності, такий працівник має письмово поінформувати свого безпосереднього керівника про створення об'єкта авторського права та передає примірник об'єкту. Об'єкт має бути поставлений на облік у підрозділі, відповідальному за питання інтелектуальної власності в Установі чи у спеціально визначеної особи, відповідальної за облік об'єктів інтелектуальної власності. Примірник твору передається на зберігання до наукового підрозділу, в якому працює працівник.

Питання про доцільність і необхідність державної реєстрації такого об'єкту приймається Вченою радою Установи з огляду на можливість подальшої комерціалізації такого об'єкта або на потенційну можливість порушення третіми особами прав на цей об'єкт.

Надалі, для розпоряджання таким об'єктом (публікація, оприлюднення, включення до збірників, адаптація, переклад тощо) автор має отримувати письмову згоду керівника Установи або особи, яка прямо уповноважена керівником установи на надання такого дозволу.

3.1.12. У випадку, якщо договором між працівником і роботодавцем

передбачено, що майнові права на об'єкт інтелектуальної власності, створений в порядку виконання службового завдання належать працівникові, такий працівник має письмово поінформувати свого безпосереднього керівника про створення об'єкта авторського права та передати примірник об'єкту. Об'єкт має бути поставлений на облік у підрозділі, відповідальному за питання інтелектуальної власності в Установі чи у спеціально визначеної особи, відповідальної за облік об'єктів інтелектуальної власності. Примірник твору передається на зберігання до наукового підрозділу, в якому працює працівник для звітності.

Надалі питання щодо доцільності державної реєстрації об'єкта авторського права та розпорядження майновими правами на такий об'єкт вирішує автор самостійно.

3.1.13. У випадку, якщо договором між працівником і роботодавцем передбачено, що майнові права на об'єкт інтелектуальної власності, створений в порядку виконання службового завдання належать Установі, такий працівник має письмово поінформувати свого безпосереднього керівника про створення об'єкта авторського права та передати примірник об'єкту. Об'єкт має бути поставлений на облік у підрозділі, відповідальному за питання інтелектуальної власності в Установі чи у спеціально визначеної особи, відповідальної за облік об'єктів інтелектуальної власності. Примірник твору передається на зберігання до наукового підрозділу, в якому працює працівник для звітності.

Питання про доцільність і необхідність державної реєстрації такого об'єкту приймається Вченою радою Установи з огляду на можливість подальшої комерціалізації такого об'єкта або на потенційну можливість порушення третіми особами прав на цей об'єкт.

3.1.14. Питання про постановку об'єкту на бухгалтерський облік приймається керівником Установи у разі перспективності комерціалізації об'єкта за поданням керівника підрозділу, відповідальному за питання інтелектуальної власності в Установі чи у спеціально визначеної особи,

відповідальної за роботу у сфері інтелектуальної власності.

3.1.15. Надалі питання про розпорядження таким об'єктом вирішує керівник Установи.

3.2. Виявлення винаходів (корисних моделей).

Для встановлення можливості віднесення наукового результату до патентоспроможних, автор (автори) перш за все мають оцінити та врахувати наступне:

3.2.1. Науковий результат є винаходом (корисною моделлю), якщо він є:

- або продуктом (пристроєм, речовиною, штамом мікроорганізму, тощо),
- або процесом (способом), або новим застосування відомого продукту чи процесу.

Перелік об'єктів винаходу є вичерпним і не передбачає будь-яких інших класів об'єктів винаходу, окрім двох зазначених - продукту або процесу. Нове застосування відомого продукту чи процесу не може розглядатися як третій клас об'єктів винаходу. Винахід стосовно нового застосування відомого продукту чи процесу необхідно розглядатися як дозволену законодавством специфічну форму вираження формули стосовно процесу. Наприклад, винахід стосовно застосування речовини X для лікування захворювання Y необхідно розглядатися як винахід стосовно процесу (способу) лікування захворювання Y за допомогою речовини X.

3.2.2. При встановленні належності наукового результату до продукту чи процесу можуть виникнути певні складності. Це питання вирішується шляхом комплексного аналізу інформації, враховуючи, що винахід, як результат інтелектуальної діяльності людини є певними знаннями, а ці знання можуть стосуватися тільки продукту або процесу.

Для того, щоб відрізнити знання якоїсь однієї сфери діяльності людей (технології, техніки, природничої прикладної науки тощо) від інших знань якоїсь іншої сфери (гуманітарної науки або гуманітарної технології, зокрема

правничої, політичної або соціальної науки) необхідно звернутись до суті цих знань і визначити істотні ознаки перших знань, які не властиві іншим знанням. Винахід, тобто певні знання мають бути спрямовані на вирішення технічної задачі (проблеми) для досягнення технічного результату.

Тобто, винахід має розглядатись як знання, що стосуються продукту або процесу і спрямовані на вирішення технічної задачі (проблеми) для досягнення технічного результату.

Це означає, що незважаючи на те, що законодавство України про охорону прав на винаходи та корисні моделі не використовує терміни «технічне рішення», «технологічне (технічне) вирішення» або «технічний характер» для явного визначення терміну «винахід», однак відповідні поняття, які зазвичай розуміються за цими термінами у національних та міжнародних наукових публікаціях, фактично присутні у контексті законодавства[13].

З огляду на це можна вважати, що технічний характер певних знань, тобто їх спрямованість на вирішення технічної задачі (проблеми) для досягнення технічного результату, є загальною визначальною умовою законодавства України, яка необхідна для надання цим знанням правової охорони винаходу (корисної моделі).

3.2.3. Під технічним результатом розуміють виявлення нових властивостей або покращання характеристик відомих властивостей об'єкта винаходу (корисної моделі), що можуть бути одержані при здійсненні винаходу (корисної моделі).

Термін властивість використаний у такому значенні: властивість (технічна) це зовнішній прояв матеріальної природи продукту у взаємодії цього продукту із іншим матеріальним об'єктом, тобто прояв який має матеріальну природу і ґрунтується виключно на механічних, фізичних, хімічних, біологічних і т.п. явищах та ефектах.

Враховуючи природну відмінність між продуктом (матеріальним об'єктом) і процесом (діяльністю людини) та розуміння смислового змісту терміну «властивість», необхідно розглядати:

- під технічним результатом продукту як об'єкта технології (винаходу) - виявлення його нових властивостей (корисних, технічних) або покращання характеристик його відомих властивостей (технічних);

- під технічним результатом процесу (способу) як об'єкта технології (винаходу) - виявлення нових властивостей (корисних, технічних) або покращання характеристик відомих властивостей (технічних) продукту (продуктів), за допомогою якого виконують дію (дії) процесу або який є результатом цього процесу.

3.2.4. Технічним результатом може бути одержання технічних засобів (продуктів) певного призначення уперше. У такому випадку, технічним результатом продукту є його технічна властивість, яка полягає у здатності реалізувати це нове призначення.

3.2.5. Явища та ефекти (соціальні, культурні, естетичні, політичні, комерційні тощо), які є проявом впливу продуктів на свідомість людини (людей), не мають матеріальної природи і не можуть вважатись властивостями (технічними) продукту, а відтак не можуть характеризувати технічні результати продукту як об'єкта технології (винаходу).

Результат не вважається технічним, якщо від досягається лише завдяки дотриманню певного порядку при здійсненні тих чи інших видів діяльності, заснованих на домовленості між її учасниками або ustalених правил.

Результат не вважається технічним, також коли він полягає тільки в отриманні тієї чи іншої інформації (її смислового змісту) і досягається лише завдяки застосуванню математичного метода, програми для ЕОМ або алгоритму, що в ній використовується.

Також, результат не може вважатися технічним, якщо він полягає лише у підвищенні цікавості або видовищного ефекту. Прикладом може бути спосіб проведення гри за допомогою комп'ютера, в якому результат досягається лише завдяки особливостям смислового наповнення самої гри, її сюжету[13].

3.2.6. Для встановлення належності об'єкту до продукту чи процесу необхідно перевірити, чи відповідають вони визначенням цих об'єктів.

Продукт як об'єкт технології (винаходу) - це матеріальний об'єкт як результат діяльності (праці) людини. Таким продуктом, зокрема, є пристрій, механізм, система (комплекс) взаємодіючих пристроїв, споруда, виріб, речовина, штам мікроорганізму, культура клітин рослини і тварини та інший біологічний матеріал (матеріал, що містить генетичну інформацію та може самовідтворюватися чи бути відтвореним у біологічній системі), у тому числі трансгенна рослина і тварина.

Не визнається, отже не належить до об'єктів винаходу (корисної моделі), яким надається правова охорона, результат природного процесу, зокрема, людський організм на різних стадіях його формування та розвитку, а також просте виявлення одного з його елементів, зокрема, послідовності або частини послідовності гена.

У той же час, продуктом як об'єктом технології може визнаватися елемент людського організму, у тому числі послідовність чи часткова послідовність гена, за умови що цей елемент виділено з людського організму або одержано в інший спосіб із застосуванням технічного процесу, навіть за ідентичності структури цього елемента структурі природного елемента. Такий елемент є результатом не природного процесу, а результатом діяльності людини.

Не визнається матеріальним об'єктом, зокрема, продуктом інформація як будь-які відомості, що сприймаються свідомістю людини (тобто смисловий зміст інформації).

3.2.7. Процес як об'єкт технології (винаходу) - це дія або сукупність дій, виконуваних щодо продуктів та інших матеріальних об'єктів за допомогою принаймні одного продукту і спрямованих на досягнення певного технічного результату. Таким процесом, зокрема, є виготовлення, обробка, переробка продукту та контролювання його якості, перетворення речовини, енергії, даних, вимірювання параметрів, діагностування, лікування, керування процесом, який є об'єктом технології.

Визначення процесу як об'єкту технології (винаходу) містить декілька

умов, яким має відповідати певний процес. По-перше, це матеріальна природа об'єкта впливу та засобу впливу. Гіпотетично можна уявити такі процеси, за якими дії виконуються над нематеріальними об'єктами та за допомогою нематеріальних об'єктів. Наприклад, спосіб лікування неврозу, який полягає у самонавіюванні хворим певних образів. До таких процесів можуть відноситися інші процеси інтелектуальної діяльності (праці) людей, у тому числі математичні методи. Однак, випадки коли об'єкт містить виключно розумові дії, які характеризуються використанням виключно інтелектуальних продуктів як засобів, об'єктів та результатів впливу досить рідкісні[13].

3.2.8. Зазвичай, якщо об'єкт являє собою комбінацію ознак, які характерні для різних об'єктів, які згідно до законодавства не визнаються власне винаходами, він не може бути визнаний винаходом. Наприклад, комбінацію ознак методів інтелектуальної та організаційної діяльності, а також ознак форми представлення інформації. Комбінації, які містять тільки ознаки, які характерні для об'єктів, які згідно до законодавства не визнаються винаходами, не можуть визнаватися процесами, як об'єктами винаходу, навіть тоді, коли вони передбачають використання матеріальних об'єктів, зокрема продуктів.

3.2.9. Не можуть бути винаходом процеси, за якими дії виконуються над матеріальними об'єктами за допомогою матеріальних об'єктів, однак ці об'єкти не є продуктами. Наприклад, процеси лікувального масажу, коли певні маніпуляції над тілом пацієнта здійснюються руками масажиста. Тіла пацієнта та масажиста, а також їх частини не вважаються продуктами, оскільки є результатом природного процесу, а не результатом праці людини.

3.2.10. Формально у будь-якому процесі можна згадати якийсь продукт і таким чином виконати умову щодо матеріальної природи об'єкта впливу та засобу впливу та умову щодо використання принаймні одного продукту. Наприклад, спосіб лікування неврозу, який полягає у самонавіюванні хворим певних образів, можливо модифікувати, зазначивши, що самонавіювання здійснюється із використання зручного дивану для розміщення хворого та під

заспокійливу мелодичну музику, яку програють за допомогою відповідного електронного приладу. Процес лікувального масажу, за яким маніпуляції над тілом пацієнта здійснюються руками масажиста, можливо модифікувати, зазначивши, що маніпуляції здійснюються із використанням масажного стола для розміщення хворого та масажного крему.

Таким чином, зазначених вище умов щодо матеріальної природи об'єкта впливу та засобу впливу та щодо використання принаймні одного продукту не достатньо для виокремлення процесу як об'єкту винаходу із загального масиву усіх процесів усіх видів діяльності людей.

З огляду на це визначення процесу як об'єкту технології (винаходу) містить явну вказівку на його технічний характер, а саме умову стосовно того, що дія або сукупність дій має бути спрямована на досягнення певного технічного результату. При цьому досягнення певного технічного результату повинно бути пов'язано саме з тією дією, яка виконуються над матеріальним об'єктом (об'єктами) і за допомогою принаймні одного продукту. Відповідно, має бути нерозривний зв'язок технічного результату із продуктом або продуктами, які задіяні у цьому процесі[13].

3.2.11. Не визнаються винаходами (корисними моделями) як результатами інтелектуальної діяльності людини в будь-якій сфері технології власне:

- відкриття, наукові теорії та математичні методи;
- методи інтелектуальної, господарської, організаційної та комерційної діяльності (планування, фінансування, постачання, обліку, кредитування, прогнозування, нормування тощо);
- правила виконання фізичних вправ, проведення ігор, конкурсів, аукціонів;
- проекти та схеми планування споруд, будинків, територій;
- умовні позначення (дорожні знаки, маршрути, коди, шрифти тощо),
- розклади, інструкції; комп'ютерні програми;

- форма представлення інформації (наприклад, у вигляді таблиці, діаграми, графіка, за допомогою акустичних сигналів, вимовляння слів, візуальних демонстрацій, книг, аудіо - та відеодисків).

Будь-який з об'єктів, не визнається винаходом (корисною моделлю) лише за умови, що заявлено власне такий об'єкт, а не продукт або процес, в яких або для здійснення яких такий об'єкт використовується.

3.2.12. Якщо автором (авторами) наукового результату вищезазначеним дослідженням встановлено, що науковий результат може бути винаходом, подальші дії він може здійснювати самостійно, або через керівника підрозділу звернутись до підрозділу з питань інтелектуальної власності Установи або спеціально уповноваженого співробітника установи, відповідального за роботу в сфері інтелектуальної власності.

Наступні дії здійснюють або автор (автори) самостійно, або підрозділ з питань інтелектуальної власності Установи чи спеціально уповноважений співробітник Установи, відповідальний за роботу в сфері інтелектуальної власності.

3.2.13. На наступному етапі роботи має бути визначено, чи не суперечить такий об'єкт публічному порядку, принципам гуманності й моралі. Така суперечність може мати місце, якщо використання такого об'єкту може зашкодити життю та здоров'ю людини, тварини чи рослини, завдати суттєвої шкоди навколишньому природному середовищу, зокрема, якщо він стосується:

- процесу клонування людей;
- процесу змінювання через зародкову лінію генетичної ідентичності людей;
- використання людських ембріонів для промислових або комерційних цілей;
- процесу змінювання генетичної ідентичності тварин, який може спричинити їх страждання без будь-якої суттєвої медичної користі для людей чи тварин, а також тварин, виведених унаслідок такого процесу.

Цей перелік не є вичерпним, і в кожному окремому випадку автори мають співвідносити отриманий науковий результат зі своїм життєвим досвідом, поглядами на мораль та гуманізм.

3.2.14. У випадку відсутності у автора підстав сумніватись у відповідності об'єкту публічному порядку, принципам гуманності й моралі, науковий результат необхідно перевірити на відповідність критеріям охороноздатності, які для винаходу є:

- новизна;
- винахідницький рівень;
- промислова придатність,

а для корисної моделі є:

- новизна;
- промислова придатність.

3.2.14.1. Новизна. Винахід (корисна модель) визнається новим, якщо він не є частиною рівня техніки. Об'єкти, що є частиною рівня техніки, для визначення новизни винаходу повинні враховуватися лише окремо.

3.2.14.2. Рівень техніки включає всі відомості, які стали загальнодоступними у світі до дати подання заявки до Укрпатенту або, якщо заявлено пріоритет, до дати її пріоритету. Рівень техніки включає також міст будь-якої заявки на видачу в Україні патенту (у тому числі міжнародної заявки, в якій зазначена Україна) у тій редакції, в якій цю заявку було подано.

3.2.14.3. Винахідницький рівень. Винахід має винахідницький рівень, якщо для фахівця він не є очевидним, тобто не впливає явно із рівня техніки.

3.2.14.4. Промислова придатність. Винахід (корисна модель) визнається промислово придатним, якщо його може бути використано у промисловості або в іншій сфері діяльності [5].

3.2.15. Патентно-інформаційний пошук.

3.2.15.1. Надалі, з метою встановлення відповідності наукового результату умовам патентоспроможності, здійснюється патентно-

інформаційний пошук, який спрямований на виявлення відповідного рівня техніки для встановлення відповідності об'єкта умові новизни та чи має він винахідницький рівень.

3.2.15.2. Патентно-інформаційний пошук виконується, зокрема, і під час проведення патентних досліджень, метою яких є визначення патентної ситуації щодо об'єкта, який розробляється, тобто визначення доцільності та можливості одержання чи надання правової охорони. Також метою патентно-інформаційного пошуку є визначення ситуації щодо використання прав на об'єкти промислової власності в галузі, до якої належить досліджуваний об'єкт, щоб попередити можливе порушення прав інших власників чинних охоронних документів та заявників.

3.1.15.3. Пошук проводиться у спосіб, що дозволяє звести до мінімуму можливість невиявлення релевантного документу. Слід усвідомлювати, що у пошуку не завжди можливо досягти максимальної повноти через такі чинники як недосконалість будь-якої інформаційно-пошукової системи, а також поглиблений пошук може бути економічно не вигідним, через вартість інформаційних ресурсів.

Автор чи фахівець підрозділу інтелектуальної власності, на основі своїх знань та наявних інформаційно-пошукових систем самостійно приймає рішення щодо відкидання груп документів, серед яких ймовірність знаходження релевантних документів є незначною (наприклад, документи датовані періодом, що передує моменту початку розвитку певної галузі технології). Подібним чином, автор може розглядати лише один з членів сімейства патентів-аналогів (крім випадків, коли він має достатньо вагомі припущення щодо того, що у конкретному випадку є відповідні суттєві відмінності у змісті окремих патентів-аналогів одного сімейства).

3.2.15.4. Процедура проведення патентно-інформаційного пошуку складається з наступних етапів:

- визначення мети проведення дослідження та виду патентного пошуку;
- визначення предмету пошуку;

- визначення класифікаційних індексів;
- визначення ретроспективності пошуку;
- вибір джерел інформації;
- проведення патентного пошуку по патентному фонду та електронним базам патентного відомства України та відомств інших країн;
- обробка відібраної інформації;
- систематизація та аналіз інформації;
- оформлення результатів пошуку;

3.2.15.5. Рівень техніки

Рівень техніки включає всі відомості, які стали загальнодоступними у світі на день проведення пошуку. Рівень техніки включає також зміст будь-якої заявки на видачу в Україні патенту (у тому числі міжнародної заявки, в якій зазначена Україна) у тій редакції, в якій цю заявку було подано.

В обсяг пошуку включають будь-які загальнодоступні документи, що містяться у доступних автору патентно-інформаційних базах та загальнодоступних джерелах.

При визначенні рівня техніки загальнодоступними вважаються відомості, що містяться в джерелі інформації, з яким будь-яка особа може ознайомитися самостійно або про зміст якого їй може бути законним шляхом повідомлено.

Інформація в мережі Інтернет може розглядатися як загальнодоступна, якщо вона розміщена на веб-ресурсах, у тому числі платних і доступ до яких вимагає пароля, які можуть бути знайдені (мають адресу) невизначеним колом осіб.

У випадку, коли знайдена в мережі Інтернет інформація не містить дати її публікації і немає можливості отримання документального підтвердження дати розміщення в електронному середовищі знайденого посилання, таку інформацію не слід приймати до уваги.

3.2.15.6. Предмет пошуку

Для визначення предмету пошуку за основу беруть основні пункти

майбутньої формули винаходу. Предмет пошуку не має бути обмежений буквальним формулюванням об'єкту, при цьому необхідно формулювати об'єкт таким, щоб не виходити за межі формули наукового результату. Інтерпретуючи результат для цілей пошуку слід також враховувати відомий рівень техніки щодо технічних характеристик, які є добре відомими еквівалентами технічних характеристик об'єкту, відносно якого здійснюється пошук. Пошук проводиться виходячи із суті об'єкта.

Якщо об'єктом є пристрій, то предметами пошуку можуть бути, зокрема:

- пристрій в цілому (загальна компоновка, принципова схема);
- вузли, деталі та інші елементи (форма виконання, зокрема, геометрична форма;
- форма виконання зв'язку між елементами;
- параметри та інші характеристики елементів та їх взаємозв'язок;
- матеріали (речовини), що використовуються для виготовлення пристрою в цілому або його окремих елементів;
- середовище, що виконує функцію елемента;
- принцип (спосіб) роботи пристрою;
- технологія виготовлення пристрою;
- області можливого застосування.

Якщо об'єктом є речовина, то предметами пошуку можуть бути, зокрема:

- сама речовина (її якісний та кількісний склад);
- склад композиції;
- структура інгредієнтів композиції;
- фізико-хімічні та інші характеристики, що дозволяють відрізнити дану речовину від інших (для хімічних сполук з невстановленою структурою і композицій невстановленого складу);
- спосіб отримання речовини;
- вихідні матеріали;
- області можливого застосування.

Предметами пошуку для нуклеїнових кислот можуть бути послідовність

нуклеотидів, послідовність нуклеотидів, комплементарна відомій по всій довжині або послідовність, пов'язана з відомою виродженістю генетичного коду. Предметами пошуку для білків можуть бути послідовність амінокислот або послідовність нуклеотидів, яка кодує білок.

Якщо об'єктом є штам мікроорганізму, то предметами пошуку можуть бути, зокрема:

- походження штаму (джерело виділення, родовід);
- призначення штаму;
- властивості, характеристики штаму або виділеного ним продукту, що дозволяють використовувати винахід у певній галузі;
- гено-і хемотаксономіческая характеристики;
- морфологічна, фізіологічна (у тому числі культуральна) характеристики;
- біотехнологічна характеристика (умови культивування, назва та властивості корисної речовини, що виділяється штамом; рівень активності (продуктивності));
- вірулентність, антигенна структура, серологічні властивості (для штамів мікроорганізмів медичного та ветеринарного призначення);
- принцип гібридизації (для штамів гібридних мікроорганізмів).

Якщо об'єктом є спосіб (технологічний процес), то предметами пошуку можуть бути:

- спосіб (технологічний процес) в цілому;
- його етапи;
- вихідні продукти (сировина, реагенти, каталізатори);
- проміжні продукти і способи їх отримання;
- кінцеві продукти і сфери їх застосування;
- обладнання, на базі якого реалізується даний спосіб;
- умови здійснення дій, режим;
- штами мікроорганізмів;
- лінії клітин рослин і тварин.

Уточнений предмет пошуку визначається у процесі проведення пошуку [13].

3.2.15.7. Галузь пошуку

Галуззю пошуку є сфери науки і техніки, з якими даний об'єкт найбільш тісно пов'язаний. Інформаційний пошук повинен охоплювати всі релевантні предмети пошуку сфери науки і техніки, тобто мають найбільш близький до нього відношення. Галузь пошуку визначається до проведення пошуку і уточнюється в процесі його проведення в залежності від отриманих результатів.

3.2.15.8. Інформаційні джерела пошуку.

Патентно-інформаційний пошук здійснюється за допомогою інформаційно-пошукових систем і виконується вручну або з використанням відповідних комп'ютерних програм.

Існують безкоштовні інтернет-ресурси (бази даних), які можуть допомогти за короткі терміни досягти найбільш ефективних результатів. Це, насамперед, такі ресурси:

USPTO - повнотекстова база даних патентного відомства США, що налічує декілька мільйонів патентів з 1976 р., які зберігаються у текстовому форматі HTML та графічному форматі TIFF. Патенти з 1790 р. до 1976 р. зберігаються тільки у графічному форматі.

Google Patent Search - база даних Google складається з патентів, що містяться в базі USPTO (United States Patent and Trademark Office). Розширений пошук дозволяє здійснювати пошук по таких критеріях як автор, назва, номер патенту, дата. Є зручна можливість збільшення тексту (zoom) та ілюстрацій патентів. Пошукова система використовує спеціальну технологію розпізнавання тексту на фотографіях, яка дозволяє здійснювати пошук навіть по тексту на відсканованих патентах.

Canadian Patents Database - пошукова система патентної служби Канади, призначена для пошуку в базі даних канадських патентів. Має простий і зручний пошук. Можливе відображення графічних ілюстрацій до

патентів. У базі даних близько 2 млн. патентів, починаючи з 1869 року.

Esp@cenet - Європейське патентне відомство (European Patent Office). Через сайт Європейської патентної організації можна провести пошук патентів по БД: "Worldwide", Європейської патентної організації (EPO), Всесвітньої організації інтелектуальної власності (WIPO). База даних "Worldwide" дозволяє шукати інформацію про опубліковані патентні документи з більш ніж 80 країн і регіонів. Це найбільше зібрання документів в Espacenet. В базах даних «EP - esp@cenet» та "WIPO - esp@cenet" можна знайти патенти опубліковані лише за останні два роки. Старіші документи знаходяться в БД "Worldwide". На головній сторінці сайту відображається список останніх опублікованих патентів. Пошук в базах даних проводиться англійською мовою, але для гарантії доцільно повторити процедуру пошуку на мові країни, яка реєструвала патент, тому що не у всіх патентах присутній англійський переклад назви та реферату.

УКРПАТЕНТ, який є національним закладом патентної експертизи та надає безкоштовний он-лайн доступ до Цифрова патентна бібліотека , Спеціалізована БД "Винаходи (корисні моделі) в Україні" та БД колективного користування "Відомості про заявки на винаходи, які прийняті до розгляду".

РОСПАТЕНТ- Російське патентне відомство - федеральна служба по інтелектуальній власності, патентам і товарним знакам. У інформаційній пошуковій системі можливий пошук по винаходах, рефератах патентних документів на російській і англійській мовах, перспективних винаходах, корисних моделях.

ЕАПВ - Євразійське патентне відомство. Має більше 30 локальних патентних баз даних, в яких представлені патентні документи ЕАПВ, ВОІВ, Європейського патентного відомства, патентного відомства США, Росії (з 1924г.), а також патентні документи країн СНД і національних патентних відомств країн-членів ЕАПО. У системі реалізовані засоби пошуку в зовнішніх патентних БД цифрових бібліотек інтелектуальної власності (IPDL) та в інформаційних системах: ESP@CENET, EPOLINE, JOPAL та ін.

SIPO – державне відомство інтелектуальної власності Китайської Народної Республіки. Надає вільний доступ до документів на китайській та англійській мовах, починаючи з 1985 р. Є можливість перекладу окремих документів за допомогою технології машинного перекладу CPMT.

Patent Abstracts of Japan (PAJ) - бази даних Патентного відомства Японії. Пропонує доступ до БД патентів та товарних знаків Японії з 1993 року англійською мовою.

WIPO (World Intellectual Property Organization) - Всесвітня Організація Інтелектуальної Власності. Патентний пошук у БД WIPO здійснюється за допомогою пошукової служби PATENTSCOPE®, яка забезпечує безкоштовний доступ до Міжнародних патентних заявок та національним/регіональним патентним документам. На сайті є пошуковий інструмент, який дозволяє шукати не тільки у колекції міжнародних патентних заявок, але і в патентних колекціях Африканської Регіональної Організації Інтелектуальної Власності (ARIPO), Аргентини, Бразилії, Куби, Ізраїлю, Марокко, Мексики, Республіки Корея, Сінгапура, Південної Африки, Іспанії і В'єтнаму.

Patent Lens – он-лайн сервіс патентного пошуку, створений незалежною некомерційною організацією Cambia. Дозволяє пошук патентів з США, Європи, Австралії та ВОІВ.

WikiPatents - безкоштовна пошукова система патентів, включає патенти і патентні заявки з США, Німеччини, Японії, Великобританії, Канади, Франції, Іспанії та Швейцарії. Про кожний патент видає коротку інформацію, присутня швидка навігація по зображеннях патенту, дозволяє завантаження патентів у різних форматах, таких як TXT, RTF (Word), PDF. Відображає на карті місце проживання винахідника. WikiPatents також дозволяє перекладати за допомогою технології ГУГЛ, коментувати і оцінювати будь-які патенти.

Surf IP – проект відомства інтелектуальної власності Сінгапура. Дозволяє вести пошук у патентних базах даних Європейського патентного бюро (EPO), США (USPTO), WIPO, Великобританії (UK-IPO), Японії (JPO-

IPDL), Тайвані (TIPO), Канади (CIPO), Китаю (SIPO), Таїланду (TIPIIC), Кореї (KIPO), Сінгапура (IPOS).

Free Patents Online – пошукова система, яка забезпечує швидкий доступ до мільйонів патентів і патентних заявок. Це одна з найпотужніших, швидких і простих систем патентного пошуку в Інтернеті. Free patents online дозволяє здійснювати пошук у БД патентного відомства США, Європейського патентного відомства, Всесвітньої організації інтелектуальної власності і Японському патентному відомстві. Зареєстрованим надає більш широкі можливості, наприклад, сповіщення про надходження нових патентів. На сайті запущено цікаву систему відображення патентів на карті світу.

PRIORSMART – це ресурс, який забезпечує доступ до більше 60 он-лайн патентних баз даних. Дозволяє проводити пошук за назвою, рефератом, формулою і винаходу, іменем власника патенту, іменем винахідника, описом та МПК. Інтерфейс представлений іспанською, англійською, французькою, німецькою, російською, японською, китайською і корейською мовами.

3.2.16. Перевірка промислової придатності

Науковий результат визнається промислово придатним, якщо його може бути використано в промисловості або в іншій сфері діяльності.

Для встановлення того, чи є науковий результат промислово придатним, враховується призначення об'єкту або його можливе застосування, а також можливість реалізації цього призначення.

Таким підтвердженням є:

- відомості, достатні для того, щоб фахівець міг здійснити об'єкт у тому вигляді як його охарактеризовано, зокрема, засоби та (або) методи, за допомогою яких можливе здійснення об'єкту. Допускається заміна таких відомостей посиланням на джерело інформації, що містить їх, і яке стало загальнодоступним до поточної дати;

- принаймні один випадок здійснення об'єкту та/або наявність достовірних даних, зокрема, експериментальних, що підтверджують можливість реалізації його призначення,

Об'єкт не визнається промислово придатним, якщо його не може бути здійснено, зокрема, через те що його функціонування суперечить визнаному закону природи.

3.2.17. Перевірка новизни

3.2.17.1. Перевірка новизни здійснюється шляхом порівняння об'єкта наукового результату з об'єктами, що є частиною рівня техніки

3.2.17.2. Перевірка новизни здійснюється щодо всієї сукупності ідентифікованих ознак об'єкта, шляхом порівняння цієї сукупності ознак із відомостями про об'єкти, що є частиною рівня техніки, виявленими в результаті пошуку.

3.2.17.3. Об'єкти, що є частиною рівня техніки, для визначення новизни повинні враховуватися лише окремо.

Це означає, що отримані з різних джерел інформації (у тому числі з різних частин одного документа) відомості, кожні з яких стосуються лише частини ознак об'єкта, не допускається об'єднувати з метою обґрунтування висновку про невідповідність об'єкта умові новизни. Але якщо відомості про об'єкт, з яким порівнюється науковий результат, містяться в одному джерелі інформації (основному), а уточнення певних ознак цього об'єкта – в іншому, то це інше джерело розглядається як складова частина основного джерела за умови, що є безсумнівні підстави вважати, що відомості з обох джерел стосуються того самого об'єкта [13].

3.2.17.4. Науковий результат не визнається новим, якщо з рівня техніки виявлено об'єкт, в якому використано кожен ознаку такого результату (формули майбутньої заявки на патент), або ознаку, еквівалентну їй. При цьому не має значення форма представлення ознаки: словесна, математична, графічна, символічна тощо.

3.2.17.5. Еквівалентними визнаються ознаки, які відрізняються формою їх утілення, але виконують ту саму функцію за тим самим принципом у той самий спосіб, і при цьому сприяють досягненню технічного результату такого ж виду і якості.

3.2.17.6. Якщо об'єктом наукового результату є нове застосування відомого продукту чи процесу, то цей об'єкт не визнається новим, якщо виявлено джерело інформації, з якого відомо застосування того самого продукту чи процесу за тим самим призначенням.

3.2.17.7. Якщо об'єктом наукового результату є окремий випадок відомого об'єкта, то виявлення з рівня техніки відомостей про такий об'єкт не впливає на визнання об'єкта наукового результату новим.

3.2.17.8. Якщо відомий об'єкт є окремим випадком об'єкту наукового результату, то виявлення з рівня техніки відомостей про такий об'єкт є підставою для висновку про відсутність новизни. Підставою для такого висновку є належність до рівня техніки, зокрема:

- будь-якої з альтернатив, які містяться в описі об'єкта наукового результату;
- об'єкта, який відрізняється від об'єкта наукового результату тим, що параметри певної характеристики цього об'єкта є частиною інтервалу параметрів такої самої характеристики з об'єкта наукового результату.

3.2.17.9. Якщо виявленим джерелом інформації, з якого об'єкт наукового результату став відомим, є заявка на видачу патенту в Україні і відомості про яку опубліковані, то заявлений винахід не визнається новим.

3.2.17.10. Якщо за результатами перевірки, не виявлено жодного об'єкта в якому використано кожен ознаку об'єкта наукового результату, або ознаку, еквівалентну їй, цей об'єкт визнається новим, в іншому разі робиться висновок про відсутність новизни.

3.2.18. Перевірка винахідницького рівня

3.2.18.1. Об'єкт має винахідницький рівень, якщо для фахівця він не є очевидним, тобто не впливає явно з рівня техніки.

Під фахівцем тут і далі розуміють особу, що володіє знаннями у відповідній галузі, які базуються на відомостях, що стали загальнодоступними до дати проведення дослідження і містяться в посібниках, довідниках, монографіях, підручниках із цієї галузі. Джерелом таких відомостей можуть

бути описи до патентів на винаходи (корисні моделі) або наукові публікації, якщо винахід належить до галузі досліджень, яка є настільки новою, що відповідні знання ще не можна отримати з інших джерел.

У разі, коли об'єкт стосується декількох галузей, під фахівцем розуміють групу осіб, які в сукупності відповідають викладеній вище характеристиці.

3.2.18.2. Рівень техніки включає всі відомості, які стали загальнодоступними у світі до дати проведення дослідження. При цьому загальнодоступними вважаються відомості, з якими будь-яка зацікавлена особа могла ознайомитися. Секретні або конфіденційні відомості не є загальнодоступними.

3.2.18.3. При перевірці винахідницького рівня встановлюють відомість з рівня техніки впливу сукупності суттєвих ознак об'єкту на досягнення технічного результату. Якщо така відомість не встановлена, то об'єкт визнається як такий, що відповідає умові винахідницького рівня.

Ознаки належать до суттєвих, якщо вони впливають на технічний результат, якого можна досягти при використанні об'єкту.

Отже, при перевірці винахідницького рівня мають ураховуватися лише ті ознаки, що впливають на досягнення технічного результату, якого можна досягти при використанні об'єкту, тобто лише суттєві ознаки.

3.2.18.4. Для порівняння при перевірці винахідницького рівня можуть бути використані відомості, отримані з різних джерел інформації, якщо можливість їх об'єднання є очевидною для фахівця.

3.2.18.5. Перевірка винахідницького рівня, як правило, включає:

- виявлення з рівня техніки найбільш близького до об'єкта аналога, тобто об'єкта, переважно, того самого призначення, який характеризується сукупністю ознак, подібною до сукупності ознак наукового результату;
- виявлення ознак, якими науковий результат відрізняється від найбільш близького аналога (відмітних ознак);

- виявлення з рівня техніки відомостей про об'єкти, що мають ознаки, які збігаються з відмітними ознаками наукового результату;
- установлення відомості впливу сукупності ознак наукового результату на технічний результат.

3.2.18.6. На визнання об'єкту таким, що має винахідницький рівень, не впливає його вдавана простота та вдавана очевидність механізму досягнення зазначеного технічного результату, якщо розкриття цього механізму стало відомим не з рівня техніки.

Такими, що мають винахідницький рівень, визнаються, зокрема:

- індивідуальна сполука, яка підпадає під загальну структурну формулу групи відомих сполук, але не описана як спеціально одержана і досліджена, і виявляє при цьому нові невідомі для цієї групи сполук властивості в кількісному та (або) якісному відношенні (селективний винахід);
- композиція, яка складається принаймні з двох відомих інгредієнтів, що забезпечують синергетичний ефект, можливість досягнення якого не впливає з рівня техніки (тобто яка виявляє властивості обох інгредієнтів, проте кількісні показники хоча б однієї з цих властивостей вищі, ніж показники тієї самої властивості окремого інгредієнта);
- способи одержання нових індивідуальних сполук (класу, групи індивідуальних сполук) з установленою структурою;
- способи одержання відомих індивідуальних сполук (класу, групи індивідуальних сполук) з установленою структурою, якщо в їх основі лежать новий для цього класу чи групи сполук хімічний процес або нові умови, за яких відбувається відомий для цього класу чи групи сполук хімічний процес.

3.2.18.7. Науковий результат, як правило, визнають таким, що не має винахідницького рівня, якщо в його основу, зокрема, покладено:

- доповнення відомого засобу будь-якою відомою частиною(ами), яка(які) додається(ються) до нього за відомими правилами, для досягнення технічного результату, щодо якого встановлено вплив саме таких доповнень;

- заміну будь-якої частини відомого засобу іншою відомою частиною для досягнення технічного результату, щодо якого встановлено вплив саме такої заміни;
- вилучення будь-якого засобу (елемента, дії) з одночасним вилученням обумовленої його наявністю властивості та (або) функції й отриманням звичайного для такого вилучення технічного результату (спрощення, зменшення маси, габаритів, матеріалоемності, підвищення надійності, скорочення тривалості процесу тощо);
- збільшення кількості однотипних елементів чи дій для посилення технічного результату, який зумовлено наявністю в засобі саме таких елементів чи дій;
- виконання відомого засобу або його частини (частин) з відомого матеріалу для отримання технічного результату, зумовленого відомими властивостями цього матеріалу;
- створення засобу, який складається з відомих частин, вибір яких і зв'язок між якими здійснено за відомими правилами, і технічний результат, який при цьому отримують, є наслідком лише відомих властивостей зазначених частин і зв'язків між ними;
- застосування відомого продукту або процесу за новим призначенням, зумовленим відомими властивостями, структурою, виконанням тощо цього продукту або процесу, якщо відомо, що саме такі властивості, структура, виконання тощо потрібні для реалізації зазначеного призначення;
- зміну кількісної ознаки, взаємозв'язок між кількісними ознаками, або зміну виду такого взаємозв'язку за умови, що факт впливу кожної з ознак на зазначений технічний результат відомий і нові значення цих ознак або їх взаємозв'язок могли бути одержані, виходячи з відомих залежностей, закономірностей [13].

3.2.19. Підведення підсумків та прийняття рішення.

3.2.19.1. Якщо за результатами пошуку та дослідження, було встановлено, що об'єкт, в якому втілено науковий результат відповідає вищезазначеним критеріям новизни, винахідницького рівня та промислової придатності, такий об'єкт може набути правової охорони в якості винаходу.

Якщо за результатами пошуку та дослідження, було встановлено, що об'єкт, в якому втілено науковий результат відповідає вищезазначеним критеріям новизни та промислової придатності, але не має винахідницького рівня, такий об'єкт може набути правової охорони в якості корисної моделі.

Якщо за результатами пошуку та дослідження, було встановлено, що об'єкт, в якому втілено науковий результат не відповідає вищезазначеним критеріям патентоздатності, але має цінність та перспективу використання в діяльності установи, або перспективу комерціалізації, такий об'єкт може бути формалізовано і захищено засобами інших об'єктів інтелектуальної власності, таких, як комерційна таємниця, ноу-хау, або стати предметом наукової статті (об'єктом авторського права).

Якщо пошук та дослідження провадилися не автором (авторами) особисто, а відповідним підрозділом чи посадовою особою Установи, відповідальними за роботу у сфері інтелектуальної власності, такий підрозділ (посадова особа) сповіщає автора та керівника підрозділу, в якому працює автор, про результати пошуку і дослідження та висновок про можливість патентування такого об'єкту.

3.2.19.2. Якщо в результаті зазначеного дослідження було встановлено, що результат наукової діяльності може бути захищено в якості службового винаходу (корисної моделі), автор (автори) у 30 денний строк з дати завершення дослідження або з дати отримання висновку підрозділу з питань інтелектуальної власності повинен(ні) надати керівнику Установи письмове повідомлення про створений службовий об'єкт промислової власності з описом, що розкриває його суть достатньо ясно і повно.

За дорученням керівника Установи підрозділ (фахівець) з питань інтелектуальної власності розглядає зазначене повідомлення, готує

пропозиції щодо прийняття рішення відносно створеного об'єкту та подає їх на розгляд керівнику Установи у строк не більше як 2 місяця з дня отримання повідомлення про створений об'єкт промислової власності.

3.2.19.3. З урахуванням пропозицій підрозділу (фахівця) з питань інтелектуальної власності, Установа в особі керівника протягом 4 місяців від дати одержання від автора повідомлення про створений об'єкт, приймає одне з рішень щодо:

- подачі заявки на одержання охоронного документу на винахід (корисну модель) до Укрпатенту;
- передачі права на його одержання іншій особі;
- віднесення винаходу (корисної моделі) до комерційної таємниці.

Про прийняте рішення автор (автори) повідомляються письмово керівником Установи.

У разі не прийняття Установою жодного з вищезазначених рішень у 4-х місячний термін, передбачений вище, Установа зобов'язана вчасно повідомити про це автора та запропонувати йому укласти договір про передачу творцю права на службовий об'єкт, у тому числі право на отримання охоронного документу на винахід (корисну модель). Передача права працівникові на службовий об'єкт оформлюється окремою угодою.

3.3. Промисловий зразок.

3.3.1. Промисловий зразок - це результат творчої діяльності людини у галузі художнього конструювання (промисловий дизайн).

3.3.2. Об'єктом промислового зразка може бути форма, малюнок чи розфарбування або їх поєднання, які визначають зовнішній вигляд промислового виробу і призначені для задоволення естетичних та ергономічних потреб.

3.3.3. Промисловий зразок відповідає умовам патентоспроможності, якщо він є новим, тобто, якщо сукупність його суттєвих ознак не стала загальнодоступною у світі до дати подання заявки до Укрпатенту або, якщо

заявлено пріоритет, до дати її пріоритету. Також, у процесі встановлення новизни промислового зразка береться до уваги зміст усіх раніше одержаних Укрпатентом заявок [6].

Необхідно враховувати, що на можливість визнання промислового зразка патентоспроможним не впливає розкриття інформації про нього автором або особою, яка одержала від автора прямо чи опосередковано таку інформацію протягом шести місяців до дати подання заявки до Укрпатенту..

3.3.4. Не можуть отримати правову охорону промислові зразки:

- що суперечить публічному порядку, принципам гуманності і моралі
- об'єкти архітектури (крім малих архітектурних форм), промислові, гідротехнічні та інші стаціонарні споруди;
- друкована продукція як така;
- об'єкти нестійкої форми з рідких, газоподібних, сипких або подібних до них речовин тощо.

3.3.5. Обсяг правової охорони, що надається промислового зразку, визначається сукупністю суттєвих ознак промислового зразка, представлених на зображенні (зображеннях) виробу, внесеному до Реєстру, і засвідчується патентом з наведеною у ньому копією внесеного до Реєстру зображення виробу.

3.3.6. При створенні в Установі продукції, яка може бути об'єктивована в якості промислового зразка, необхідно провести попереднє дослідження об'єкту, враховуючи таке:

3.3.6.1. Вважається, що під об'єктом «друкована продукція як така» маються на увазі твори (літературні, художні). Разом з цим, друкована продукція, друковані вироби можуть у багатьох випадках розглядатися як вироби, що можуть отримати охорону як промислові зразки відповідно до законодавства України про охорону прав на промислові зразки. Зазначені вироби можуть розглядатися як результат творчої діяльності людини у галузі художнього конструювання (дизайну), як вирішення зовнішнього вигляду виробу.

Отже, відповідно до Закону можуть подаватися заявки на видачу патенту на промисловий зразок на такі друковані вироби як книги та журнали, обкладинки книг та журналів, календарі, бланки, квитки, плакати, газети, рекламні аркуші, листівки, картки, зошити, альбоми та блокноти для малювання, прописи, бланки, етикетки тощо.

Не може отримати охорону як промисловий зразок книжна сторінка, аркуш, що містить лише текст, позбавлений будь-яких декоративних рис [14].

3.3.6.2. До об'єктів нестійкої форми, які не можуть одержати охорону як промислові зразки, відносяться, наприклад струмені фонтанів, феєрверки, естетичне враження від використання яких обумовлене гідродинамічними, оптичними та іншими подібними ефектами. Зовнішній вигляд таких об'єктів, що пов'язаний з динамічними перетвореннями, постійно змінюється, у зв'язку з чим їх важко зафіксувати візуально та відтворити промисловим способом.

3.3.7. Встановлення належності об'єкта до об'єктів, який може отримати охорону як промисловий зразок.

3.3.7.1. При встановленні належності заявленого об'єкта до об'єктів, який може отримати охорону як промисловий зразок, слід враховувати наступне. Промисловий зразок – це результат творчої діяльності людини у галузі художнього конструювання.

Художнє конструювання — творча проектна діяльність, спрямована на приведення до одної системи функціональних і композиційних зв'язків предметних комплексів і окремих виробів, їхніх естетичних і експлуатаційних характеристик із метою вдосконалення навколишнього предметного середовища. Останнім часом частіше вживається термін «дизайн», який є синонімом терміну «художнє конструювання».

3.3.7.2. Об'єктом промислового зразка може бути форма, малюнок, розфарбування або їх поєднання, які визначають зовнішній вигляд промислового виробу і призначені для задоволення естетичних та ергономічних потреб. В першу чергу слід звернути увагу на те, що з точки зору права інтелектуальної власності промисловий зразок стосується лише

декоративного, естетичного аспектів виробу, його зовнішнього вигляду. Хоча дизайн виробу може мати технічні, функціональні особливості, промисловий зразок як категорія права інтелектуальної власності стосується лише його зовнішнього вигляду.

3.3.7.3. Задоволення естетичних потреб у даному контексті означає, що форма виробу, розташування його елементів, розфарбування виробу, а також поєднання зазначених характеристик виробу направлені на те, щоб зробити його зовнішній вигляд привабливим, приємним для споживача.

3.3.7.4. Ергономічність — це сукупність властивостей, які характеризують пристосованість конструкції товару до взаємодії зі споживачем (користувачем) з урахуванням фізико-біологічних особливостей людини. Для переважної більшості споживачів ергономічність будь-якого виробу, товару ототожнюється зі зручністю. Зручність використання можна визначити як сукупність усіх властивостей, що характеризують рівень комфортності у взаємодії людини з предметом.

У деяких виробках ергономічні особливості можуть домінувати над естетичними. До таких виробів можна віднести, наприклад, інвалідну коляску, протез, захисну маску. Естетичні та ергономічні аспекти виробу можуть бути нерозривно пов'язані один із одним. Наприклад, широкі та ущільнені лямки спеціального одягу задовольняють ергономічні потреби – широкі та щільні лямки на відміну від вузьких та нещільних не впираються у плечі, завдяки чому одяг стає зручнішим. Водночас такі лямки беруть участь у формуванні зовнішнього вигляду виробу.

Ергономічні характеристики для такого об'єкта як промисловий зразок враховуються лише у випадку, якщо вони сприймаються візуально, впливають на зовнішній вигляд виробу [14].

3.3.8. Поняття "промисловий зразок" застосовується і до набору (комплекту) виробів. Слід звернути увагу, що до складу набору мають входити вироби, які виконують функції, відмінні одна від одної, але підпорядковані загальному призначенню.

При цьому вимогу щодо загального (спільного) призначення не слід розуміти занадто широко. Предмети, які хоча і належать до комплекту, але призначені для виконання інших, ніж прямі функції набору завдань, можуть бути предметом окремого промислового зразка.

3.3.9. Якщо за результатами проведеного дослідження було встановлено, що результат наукової діяльності може бути захищено в якості службового промислового зразка, автор (автори) у 30 денний строк з дати завершення дослідження або з дати отримання висновку підрозділу з питань інтелектуальної власності повинен(ні) надати керівнику Установи письмове повідомлення про створений службовий промисловий зразок з описом, що розкриває його суть достатньо ясно і повно.

За дорученням керівника Установи підрозділ (фахівець) з питань інтелектуальної власності розглядає зазначене повідомлення, готує пропозиції щодо прийняття рішення відносно створеного об'єкту та подає їх на розгляд керівнику Установи у строк не більше як 2 місяця з дня отримання повідомлення про створений об'єкт.

З урахуванням пропозицій підрозділу (фахівця) з питань інтелектуальної власності, Установа в особі керівника протягом 4 місяців від дати одержання від автора повідомлення про створений об'єкт, приймає одне з рішень щодо:

- подачі заявки на одержання охоронного документу на промисловий зразок до Укрпатенту;
- передачі права на його одержання іншій особі;
- захист об'єкта засобами авторського права.

Про прийняте рішення автор (автори) повідомляються письмово керівником Установи.

У разі не прийняття Установою жодного з вищезазначених рішень у 4-х місячний термін, передбачений вище, Установа зобов'язана вчасно повідомити про це автора та запропонувати йому укласти договір про передачу творцю права на службовий об'єкт, у тому числі право на отримання охоронного документу на промисловий зразок. Передача права працівникові

на службовий об'єкт оформлюється окремою угодою.

3.4. Виявлення раціоналізаторських пропозицій.

3.4.1. Раціоналізаторські пропозиції – це об'єкти господарської діяльності у вигляді технологічних (технічних) рішень, а також відомості щодо організаційних рішень, які кваліфіковані як раціоналізаторські пропозиції.

3.4.2. Об'єктом раціоналізаторської пропозиції може бути матеріальний об'єкт або процес. Раціоналізаторська пропозиція має стосуватися перш за все виробів, технології, застосовуваної техніки або складу матеріалів. Іншими словами, об'єктами раціоналізаторських пропозицій можуть бути конструктивні рішення виробів, технологічні процеси, тобто способи, а також речовини (склад матеріалів).

3.4.3. Раціоналізаторська пропозиція – це об'єкт права інтелектуальної власності, який відповідає наступним критеріям:

- має новизну в межах тієї юридичної особи, якій воно подано;
- є корисним, тобто цінним для установи;
- являє собою результат особистої творчості заявника.

3.4.4. Пропозиція, яка пропонується як раціоналізаторська, має бути новою для установи, якій вона подається. Новизна пропозиції обмежується лише установою, якій вона подається. Це означає, якщо дана пропозиція може бути використана в кількох установах, де вона ще не відома, то в усіх цих установах вона має бути визнана раціоналізаторською.

3.4.5. Отже, будь-яка пропозиція, що кваліфікується як раціоналізаторська, повинна задовольняти наступні вимоги:

1. Технологічне (технічне) або організаційне рішення задачі.
2. Корисність для того Установи, якій вона подана.
3. Локальна (місцева) новизна.

Таким чином, вимоги щодо раціоналізаторської пропозиції можуть бути

визначені досить чітко. Якщо пропозиція не задовольняє хоча б одну з цих вимог, то вона не повинна визнаватися раціоналізаторською.

3.4.6. Основним у процесі розгляду питання про віднесення об'єкту раціоналізаторських пропозицій повинно бути питання про корисність пропозиції для даної установи. З усіх критеріїв раціоналізаторської пропозиції корисність найбільш конкретна. Встановлення корисності – це «питання факту», обумовленого специфікою діяльності установи і рядом інших обставин. Визнання пропозиції раціоналізаторською зв'язує її з прийняттям до використання, тобто з доцільністю її для даної установи. Саме доцільність застосування пропозиції з урахуванням конкретних умов виробництва визначає її корисність.

Нове технологічне (технічне) або організаційне рішення визнається корисним, якщо його використання у даній установі в умовах, які існують або повинні бути створені відповідно до затверджених планів, дозволяє одержати економічний, технічний або інший позитивний ефект. Прояв кожного з цих ефектів, також як і у випадках із винаходами (корисними моделями), різноманітний: підвищення продуктивності праці, покращення роботи устаткування або умов праці, зменшення відходів матеріалу тощо. Характер ефекту характеризує соціальну значимість пропозиції, обґрунтовує доцільність і необхідність її використання. У силу цього не повинні визнаватися раціоналізаторськими рішення, що мають ознаку корисності, які не носять суспільно корисного характеру.

Визнаються корисними і такі пропозиції, які не можуть бути використані в існуючих в установі умовах, але доцільність використання яких згодом, коли необхідні умови будуть створені відповідно до затверджених планів, безсумнівна. Це свого роду «перспективні» раціоналізаторські пропозиції, однак на відміну від винаходів (корисних моделей) їхня перспективність прямо визначена різними планами установи. Якщо необхідні умови не передбачені яким-небудь планом, то пропозиції не можна визнавати корисними.

Таким чином, корисність раціоналізаторської пропозиції розуміється, насамперед, утилітарно, тобто, виходячи з інтересів і умов установи. Корисність раціоналізаторської пропозиції можна розглядати як доцільність і можливість використання її з одержанням корисного ефекту безпосередньо в установі [15].

3.4.7. Основною умовою будь-якої раціоналізаторської пропозиції є технологічне (технічне) або організаційне рішення задачі. Від неї залежать всі інші умови, що мають сенс тільки в сукупності. При відсутності в пропозиції, що заявляється, конкретних вказівок про те, як одержати певний корисний результат, цілком допустимим є висновок про відсутність рішення і, отже, про відсутність раціоналізаторської пропозиції.

3.4.8. Новизна є невід'ємною якістю творчого досягнення, вона потрібна й для раціоналізаторської пропозиції. У порівнянні з винаходом, тут не йдеться про новизну абсолютну (світову), потрібна місцева (локальна) новизна. Раціоналізаторські пропозиції покликані вдосконалювати конкретне виробництво, а не підвищувати світовий рівень техніки.

Пропозиція не повинна визнаватися новою для даної установи, якщо вона раніше вже використовувалась в цій установі. Не має значення ні місце використання, ні час використання.

Пропозиція не визнається новою, якщо раніше вона (або ідентичне рішення) була розроблена іншими підрозділами установи чи була передбачена наказами або розпорядженнями адміністрації.

3.4.9. Не повинні визнаватися раціоналізаторськими пропозиції, які лише ставлять задачу або тільки визначають ефект, що може бути отриманий від застосування пропозиції, без вказівки конкретного рішення.

Не повинні визнаватися раціоналізаторськими пропозиції, що передбачають заміну одних відомих конструкцій, виробів, технології й застосовуваної техніки, а також матеріалів, на інші рівноцінні і відомі в даній галузі.

3.4.10. Не повинні визнаватись раціоналізаторськими пропозиції,

розроблені працівниками підприємства, в коло службових обов'язків яких не входить розробка подібних технічних рішень, але вони розробили їх за завданням роботодавця за додаткову винагороду, при наданні матеріальної допомоги, фінансуванні роботодавцем тощо. Такі розробки повинні визнаватися службовими і в силу цього мають належати роботодавцю.

Якщо працівник, що працює за договором трудового найму з роботодавцем, складає пропозицію, розроблену не у зв'язку з виконання службових обов'язків, без матеріально фінансової допомоги з боку роботодавця і взагалі без будь-якого зв'язку з договором найму, створена вдома у свій вільний час, знаючи потребу в ній установи, де він працює, таку розробку немає підстав вважати службовою і тому на загальних підставах вона може розглядатися як раціоналізаторська [15].

3.4.12. При створенні автором об'єкта, який на його думку може бути об'єктивований в якості раціоналізаторської пропозиції, автор складає відповідну заяву. Заяву на раціоналізаторську пропозицію має бути оформлено автором (співавторами) на ім'я керівника Установи у довільній формі. Опис раціоналізаторської пропозиції має бути виконано на окремому аркуші, який додається до заяви на раціоналізаторську пропозицію і повинен містити такі розділи:

1). Найменування об'єкта раціоналізаторської пропозиції, яке має відповідати її сутності і характеризувати призначення об'єкта.

2). Короткий опис об'єкта, що застосовувався до подачі пропозиції, і опис його недоліків, які мають бути поліпшені пропозицією. Коротка характеристика наявної конструкції, технологічного процесу, речовини або організаційного стану (в залежності від об'єкта раціоналізаторської пропозиції) описується з урахуванням недоліків, які властиві даному об'єкту. Варто вказувати лише ті недоліки, які усуваються пропозицією. Якщо пропозиція не має аналога, необхідно вказати, що в Установі аналогічний засіб не застосовувався. Автор (співавтори) наводить ті засоби, за допомоги яких усуваються зазначені недоліки в об'єкті, який раніше застосовувався.

3). Зміст пропозиції, що подається. Розкривається суть пропозиції. Опис має містити достатню інформацію для подальшого впровадження раціоналізаторської пропозиції. Якщо пропозиція стосується технічних (технологічних) рішень, варто описати, як працює запропонований пристрій, які умови необхідні для здійснення технологічних процесів і методів використання матеріалів.

3.4.13. Якщо раціоналізаторську пропозицію спрямовано на удосконалення (зміну) кількох незалежних частин одного цілого об'єкта, і вона містить декілька самостійних рішень, то по кожному з них оформляється заява на раціоналізаторську пропозицію.

Якщо це необхідно, авторам надається допомога в складанні опису, оформленні креслень, схем, ескізів тощо, для чого залучаються відповідні фахівці відділу інтелектуальної власності або фахівець, відповідальний в Установі за питання інтелектуальної власності.

3.4.14. Пропозиції реєструються в день подачі в спеціальному журналі, який веде підрозділ інтелектуальної власності або фахівець, відповідальний в Установі за питання інтелектуальної власності. Журнал повинен бути пронумерованим, прошнурованим, скріпленим печаткою і відповідним підписом. Нумерація заяв ведеться в порядку зростання з продовженням її в подальші роки. З моменту реєстрації заява вважається документом підприємства.

3.4.15. Зареєстрована заява послідовно передається на висновок про новизну і корисність тим підрозділам Установи, діяльності яких вона безпосередньо стосується. Керівники відповідних підрозділів в 10-ти денний термін зобов'язані дати обґрунтований висновок на пропозицію. Пропозиція з висновком відповідних підрозділів надходить до керівника Установи або його заступника, на якого наказом покладено право приймати остаточне рішення щодо її кваліфікації.

Рішення за пропозицією можуть бути такими:

1). Визнати пропозицію раціоналізаторською та прийняти її до

використання в Установі;

2). Здійснити проведення дослідної перевірки пропозиції в Установі на предмет встановлення її ефективності та можливості використання в Установі;

3). Доопрацювання пропозиції та надання їй форми винаходу, корисної моделі чи комерційної таємниці;

4). Мотивоване відхилення пропозиції.

3.4.16. Заява на раціоналізаторську пропозицію повинна бути розглянутою, і по ній має бути прийнято рішення на підприємстві протягом місяця з дати її подачі.

Після винесення рішення про визнання пропозиції раціоналізаторською і про прийняття її до використання автору пропозиції видається посвідчення, яке засвідчує факт створення раціоналізаторської пропозиції, пріоритет, тобто дату її подачі, авторство. У разі співавторства посвідчення на раціоналізаторську пропозицію видається кожному зі співавторів із зазначенням у ньому інших співавторів в алфавітному порядку

3.5. Виявлення комерційної таємниці та ноу-хау.

3.5.1. Ознаки комерційної таємниці, які встановлені національним законодавством та міжнародними актами є такими:

1). Інформативність – до комерційної таємниці відноситься інформація про діяльність Установи виробничого, технічного, організаційного, комерційного та іншого характеру, яка не є державною таємницею.

Така інформація зокрема може містити:

- сукупність знань, навиків та виробничого досвіду;
- відомості про конструкції машин, механізмів та обладнання, що використовуються Установою;
- схеми, креслення, технічні умови та інша технічна, технологічна, проектна, конструкторська та випробна документація, що належать Установі;
- рецептури, склад речовин і матеріалів, що використовуються для виготовлення продукції чи надання послуг;

- методи і способи виробництва (нові вироби, що розробляються), чи надання послуг, які застосовуються в Установі;
- оригінальна технологічна, виробнича, управлінська, організаційна, маркетингова, кон'юнктурна та інша інформація, що використовуються Установою;
- напрями модернізації (удосконалення) відомих технологій, процесів та способів.

Наведений перелік відомостей, які відносяться до комерційної таємниці, не є вичерпним, оскільки Установа самостійно встановлює комерційну цінність належної йому інформації та визначає такий перелік, а також встановлює режим доступу до інформації, що становить комерційну таємницю (режим комерційної таємниці), та систему (спосіб) захисту зазначеної інформації від несанкціонованого використання та розповсюдження;

2). Комерційна цінність – інформація має цінність внаслідок невідомості третім особам, які звичайно мають справу з видом діяльності, до якого інформація належить, та має значення з точки зору отримання переваги та прибутку. Комерційна цінність означає: по-перше – отримання економічних переваг у вигляді збільшення доходів або уникнення збитків від використання інформації, що становить комерційну таємницю, у порівнянні з конкурентами, які такою інформацією не володіють; по-друге – інформація, як об'єкт ринкового обігу, може бути продана або передана на договірній основі іншим особам;

3). Обмеження вільного доступу до інформації, що становить комерційну таємницю, означає, що така інформація є невідомою, не є загальновідомою та легкодоступною; відсутність вільного доступу на законних підставах забезпечує відсутність ідентичної інформації у третіх осіб;

4). Прийняття заходів для збереження конфіденційності інформації, що становить комерційну таємницю. Володілець вказаної інформації повинен самостійно встановлювати режим комерційної таємниці. Такий режим передбачає визначення правових, організаційних та технічних заходів, що у

своїй сукупності є достатніми для збереження інформації, що становить комерційну таємницю, від третіх осіб, які можуть використати цю інформацію у своїх корисних цілях.

3.5.2. Ознаки, які притаманні «ноу-хау»:

1). Інформативність – «ноу-хау» становить незапатентована інформація, яка є результатом досвіду, знань, навиків технічного, технологічного, комерційного, економічного, адміністративного або іншого характеру;

2). Секретність – в цілому або стосовно окремих складових «ноу-хау» не є загальновідомою і доступною інформацією для ознайомлення з нею без дозволу володільця;

3). Ідентифікованість (визначеність) – відомості, що становлять «ноу-хау», мають бути описані достатньо вичерпно, щоб можливо було перевірити їх відповідність критеріям незагальновідомості та істотності;

4). Комерційна цінність – інформація, що становить «ноу-хау» є важливою та корисною для суб'єкта господарювання, що надає йому переваги на ринку товарів та послуг.

3.5.3. Законодавство України не конкретизує та не обмежую інформацію, яка може бути віднесена до «ноу-хау». Зазвичай «ноу-хау» можуть становити відомості:

- щодо складання формул, рецептів, складів речовин і матеріалів, сплави, дослідні зразки, розрахунки, результати випробувань і дослідів;

- результати науково-дослідних, дослідно-конструкторських, проектних робіт, випробування дослідних та експериментальних зразків;

- звіти про виконання науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, підготовку та проведення наукових аналізів, досліджень, експериментів;

- конструкторська, технологічна, проектна та інша документація, призначена для використання у виробництві та реалізації товарів та при наданні послуг;

- знання та досвід виробничого характеру (без яких неможливо здійснити технологічні операції процесу виробництва, виготовити продукцію,

надати послугу), включаючи їх проектування, розрахунки, будівництво і виготовлення будь-яких об'єктів;

- інші нововведення.

3.5.4. До комерційної таємниці та «ноу-хау» слід відносити результати творчої діяльності, виконані на рівні винаходів (корисних моделей), промислових зразків, що з якихось причин не були зареєстровані та/або запатентовані або їх було недоцільно реєструвати чи патентувати за нормами права інтелектуальної власності.

3.5.5. Загальними рисами для «ноу-хау» та комерційної таємниці є інформативність, відсутність вільного доступу до них третіх осіб, комерційна цінність, запровадження для них режиму захисту. Різниця полягає в тому, що терміном «комерційна таємниця» визначають значно більший обсяг інформації за її змістом, яка включає комерційну інформацію, секрети виробництва («ноу-хау») та організаційно-управлінську інформацію. Таким чином, «комерційна таємниця» та «ноу-хау» співвідносяться як ціле та частина.

3.5.6. Комерційною таємницею можуть бути відомості наукового характеру, технологічного характеру та ділового характеру. Зокрема:

3.5.6.1. Відомості наукового характеру:

- ідеї, винаходи, відкриття;
- окремі формули;
- нові технічні проекти;
- нові методи організації праці та виробництва;
- програмне забезпечення;
- результати наукових досліджень.

3.5.6.2. Відомості технологічного характеру:

- конструкторська документація, креслення, схеми, записи;
- описи технологічних іспитів;
- «ноу-хау»;
- точні знання конструкційних характеристик виробів та

оптимальних параметрів розроблювальних технологічних процесів (розміри, обсяги, конфігурація, процентний зміст компонентів, температура, тиск, час тощо);

- відомості про матеріали, з яких виготовлені окремі деталі, умови експериментів, обладнання та устаткування, на якому вони проводилися і т. д.;
- окремі нові або унікальні вимірювальні комплекси, прилади, верстати й устаткування, що використовуються на підприємстві.

3.5.6.3. Відомості ділового характеру:

- відомості про укладені або заплановані контракти;
- дані про постачальників та клієнтів;
- огляди ринку, маркетингові дослідження;
- інформація про конфіденційні переговори;
- калькуляція витрат Установи, структури цін, рівень прибутку;
- плани розвитку Установи та його інвестицій.

3.5.7. Комерційну таємницю не становлять:

- установчі документи, документи, що дозволяють займатися підприємницькою чи господарською діяльністю та її окремими видами;
- інформація за всіма встановленими формами державної звітності;
- дані, необхідні для перевірки обчислення і сплати податків та інших обов'язкових платежів;
- відомості чисельність і склад працюючих, їхню заробітну плату в цілому та за професіями й посадами, а також наявність вільних робочих місць;
- документи про сплату податків і обов'язкових платежів;
- інформація про забруднення навколишнього природного середовища, недотримання безпечних умов праці, реалізацію продукції, що завдає шкоди здоров'ю, а також інші порушення законодавства України та розміри заподіяних при цьому збитків;
- документи про платоспроможність;

- відомості про участь посадових осіб підприємства в кооперативах, малих підприємствах, спілках, об'єднаннях та інших організаціях, які займаються підприємницькою діяльністю;

- відомості, що відповідно до чинного законодавства підлягають оголошенню.

3.5.8. Якщо в результаті діяльності працівників Установи виникає інформація, знання, документація чи інші об'єкти, які можуть бути визнані комерційною таємницею чи ноу-хау, працівник зобов'язаний письмово повідомити про це керівника підрозділу в якому він працює, не розголошувати жодним чином цю інформацію третім особам та здійснити усі можливі заходи щодо збереження конфіденційності цієї інформації.

3.5.9. Керівник підрозділу доповідає про створений об'єкт керівнику Установи, який своїм розпорядчим документом створює комісію з профільних фахівців Установи, які працюють в галузі, де створена ця інформація. До складу комісії має входити керівник підрозділу інтелектуальної власності (або фахівець з питань інтелектуальної власності) та представник фінансової (бухгалтерської) служби Установи. Кількість членів Комісії не має перевищувати 5 осіб.

3.5.10. Комісія розглядає об'єкт на предмет його відповідності умовам надання правової охорони в якості комерційної таємниці (ноу-хау) та у термін не більше одного місяця з дати повідомлення про створення об'єкту приймає рішення щодо:

- рекомендувати керівнику Установи надати захист об'єкту в якості комерційної таємниці (ноу-хау);

- рекомендувати автору особисто, або з залученням фахівців інших підрозділів Установи доопрацювати об'єкт з метою надання йому форми винаходу (корисної моделі);

- визнати об'єкт таким, що не відповідає умовам надання правової охорони в якості комерційної таємниці (ноу-хау).

3.5.11. У разі прийняття керівником Установи про надання об'єкту статусу комерційної таємниці (ноу-хау) приймається відповідний розпорядчий документ та здійснюються інші заходи, передбачені чинним законодавством.

4. ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

При виконання наукових та науково-дослідних робіт, а також в процесі медичної практики Установи створюється інтелектуальний продукт, який згодом може стати об'єктом авторського права або об'єктом промислової власності.

Враховуючи це, інформацію про кінцеві та проміжні результати робіт та досліджень необхідно зберігати у режимі конфіденційності, для отримання правової охорони ймовірних об'єктів права інтелектуальної власності у майбутньому.

Розкриття інформації щодо відповідних технічних рішень призводить до втрати ними ознаки новизни і, як наслідок, неможливості отримання правової охорони на відповідні об'єкти та отримання комерційних вигод від їх впровадження або розпоряджання ними, в тому числі, їх ліцензування. Так, відповідно до законодавства України, якщо винахідник або особа, яка одержала від винахідника прямо чи опосередковано таку інформацію розкрила її раніше ніж за 12 місяців від дати подання заявки до Укрпатенту, то винахід (корисна модель) буде визнаний непатентоздатним. Для промислового зразка цей строк становить 6 місяців.

Окрім того Установа може прийняти рішення про збереження відповідних наукових результатів як конфіденційної інформації, не розкриваючи одержані результати широкому загалу, як того вимагає процедура патентування деяких об'єктів інтелектуальної власності.

Перелік нормативно-правових актів та інших документів, використаних

під час підготовки Методичних рекомендацій

1. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-V. К. : «Центр учбової літератури», 2018 – 296 с.
2. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. К. : «Центр учбової літератури», 2018 – 150 с. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19.11.1992 р. № 2801-XII / Відомості Верховної Ради України від 26.01.1993 — 1993 р., № 4, стаття 19.
3. Закон України від 26 листопада 2015 року № 848-VIII Про наукову і науково-технічну діяльність / Відомості Верховної Ради України від 15.01.2016 — 2016 р., № 3, стор. 5, стаття 25.
4. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23.12.1993 р. N 3792-XII. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, N 13, ст.64.
5. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі : Закон України від 15.12. 1993 р. N 3687-XII. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, N 7, ст. 32.
6. Закон України від 15 грудня 1993 року N 3688-XII «Про охорону прав на промислові зразки» / Відомості Верховної Ради України від 15.02.1994 — 1994 р., № 7, стаття 34.
7. Закон України від 14 вересня 2006 року № 143-V «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій». / Відомості Верховної Ради України від 10.11.2006 — 2006 р., № 45, стор. 1479, стаття 434.
8. Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20 березня 1883 року / електронний ресурс: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_123/print
9. Наказ Міністерства освіти і науки України №110 від 18.02.2002 р. «Про затвердження Правил складання та подання заявки на промисловий зразок». / Офіційний вісник України від 29.03.2002 — 2002 р., № 11, стор. 202, стаття 531, код акта 21807/2002.
10. Правила складання і подання заявки на винахід та заявки на корисну модель, затверджені наказом Міністерства освіти і науки України 22 січня 2001 року

№ 22 та зареєстровані в Міністерстві юстиції України 27 лютого 2001 року за № 173/5364.

11. Правила розгляду заявки на винахід та заявки на корисну модель, затверджені наказом Міністерства освіти і науки України 15 березня 2002 року № 197 та зареєстровані в Міністерстві юстиції України 15 квітня 2002 року за № 364/6652.
12. Методика проведення судових експертиз літературних творів / Науково-дослідний центр судової експертизи з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України. К: 2012.
13. Методичні рекомендації з окремих питань проведення експертизи заявки на винахід (корисну модель) Затверджені Наказом Державного підприємства «Український інститут промислової власності» від 07.04.2014 № 91.
14. Методичні рекомендації з окремих питань проведення експертизи заявки на промисловий зразок Затверджено Наказом Державного підприємства «Український інститут промислової власності» від 07.04.2014 № 91.
15. Методика проведення судової експертизи, пов'язаної з раціоналізаторськими пропозиціями / Науково-дослідний центр судової експертизи з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України. К:2010.

НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ ВИДАННЯ

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
З ВИЯВЛЕННЯ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ, ЩО ВИНИКАЮТЬ В ПРОЦЕСІ НАУКОВОЇ ТА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАУКОВИХ
ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я**

Укладач – Дмитришин Володимир Степанович

Макет і компютерна верстка –

Дані типографії